

Child Research and Education Congress

Rzeszow, Poland
08.-09.02.2024

**Doskonała
Nauka**

Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Społecznych
Instytut Pedagogiki

Patronat honorowy

**Ministerstwo
Edukacji i Nauki**

**BOOK OF ABSTRACTS
KSIĄŻKA ABSTRAKTÓW**

Rzeszów 2024

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

**DOSKONAŁA NAUKA –
WSPARCIE KONFERENCJI
NAUKOWYCH**

Nazwa projektu
„Child Research and Education Congress”
(DNK/SP/547893/2022)

DOFINANSOWANIE
98 450 zł

CAŁKOWITA WARTOŚĆ
118 450zł

Płatne ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki, na podstawie umowy nr DNK/SP/547893/2022 z dnia 29.11.2022, zadanie nr 1, w kwocie 3000 zł

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Fighting segregation at school and system level: lessons from comparative and longitudinal research

Prof. Dr Idesbald Nicaise (University of Leuven)

Abstract

International large-scale student assessments (ILSAs) have already revealed a number of important systemic determinants of educational inequalities by socio-economic and migration background, such as the separation between mainstream and special education, the 'marketisation' of education, grade repetition and early tracking. Most of these mechanisms boil down to forms of segregation. However, the weakness of ILSAs is their cross-sectional nature, which does not allow for strong causal inference. In this presentation, we will dig deeper and analyse the common roots of such inequalities, combining the results from comparative statistical analysis with longitudinal literature on causal effects. We will focus on explanations of systemic segregation mechanisms, and draw lessons for further research and for educational policies.

Key words: educational inequality - equity - system characteristics - segregation

Psychological wellbeing of Ukrainian refugee mothers and their preschool children in Poland: the SPYNKA care and education program

Prof. Dr Paul Leseman, Dr Pauline Slot (Utrecht University),
Olga Wystowska (Uniwersytet Warszawski)

Abstract

Since the beginning of the Russian invasion of Ukraine, about half a million Ukrainian children came to Poland for shelter, together with (mostly) their mothers. The SPYNKA program was set up to provide preschool care and education for Ukrainian refugee children under age 6 and social support to their mothers. The program currently runs in 64 centers across Poland and caters for over 10,000 children. The program involves Ukrainian educators alongside Polish educators, supports on-the-job learning and provides high quality, often bilingual Ukrainian-Polish day care to prepare children for primary school, either in Poland or the Ukraine. Attending the program relieves mothers from the daily hassles of child care and allows them to seek a job and improve their financial situation. The current study reports on Ukrainian refugee mothers' psychological wellbeing and their children's behavioral and emotional adjustment upon starting in SPYNKA centers and examines the relationships with financial and housing conditions, parental child-rearing beliefs and other characteristics, based on personal interviews (N = 643). Using standard screening instruments (e.g., CES-D and PSS), we find seriously elevated levels of depressive symptoms and parenting stress among mothers, compared to pooled reference data from multiple countries. Applying the recommended cut-off scores of the CES-D, 29.1 percent of the Ukrainian refugee mothers possibly suffer from major depression and another 21.0 percent from mild to moderate depression. In a multivariate analysis, depressive mood and parenting stress are especially predicted by financial hardship and low housing quality. Although the reported child behavioral and emotional adjustment is in the normal range, elevated depressive symptoms and parenting stress are significantly associated with decreased child adjustment. Parental child-centered child-rearing beliefs, in contrast, are positively associated with child adjustment. This study reports on the pre-intervention psychological wellbeing of Ukrainian refugee mothers and their children. Post-intervention data are currently being collected.

Key words: Ukrainian refugees, preschoolers, mothers, psychological wellbeing, behavior adjustment

Identity, Creativity and Alienation in the Context of Child and Art

Prof. Dr Nilüfer Pembecioğlu (Istanbul University)

Abstract

The child avoids reflecting judgment on the specifics of what they see because many things can change in the child's eyes. The importance of exposing children to art early on and helping them to develop an aesthetic sense cannot, therefore, be overstated. Since they tend to focus on the details because they cannot grasp the whole, children can be excellent artists. However, many children are hesitant to share their creative thoughts and innovations due to the fact that they are concerned about how others might reflect on them. Youngsters' artistic talent is evident when they capture and concretize the images that are present in their minds. This concretization can be expressed through a narrative or other creative endeavor, such as music, dance, painting, or pottery. There may be differences between the child's genuine imagination and what they can imagine regarding the artwork. The child's amorphous, immature mental and physical abilities, as well as the fact that their perceptions are not yet crisp enough to be translated into anything tangible, maybe the cause of these discrepancies. This study was motivated by the experience of writing a story after taking part in art and aesthetic sessions with elementary school pupils in an underprivileged area. There seem to be many similarities between what children experience in the real world and the virtual one they create. The research's findings indicate that children's loneliness, alienation, and identity issues were reflected in their narratives. The study includes a theoretical dimension and literature review that also shows the results with the theories and practices related to other recent studies in the context of children and art. It also includes the analysis of about 100 stories created throughout the research as the data within the framework of structural (Todorov), fictional (Genette), semantic (Pierce), and semiotic (Barthes) perspectives. The handling of the stories in terms of the linguistic relativity hypothesis (Humboldt) and social memory (Hjelmslev) reveals interesting results.

Key words: creativity, alienation, art, aesthetics, childhood

Political climate and everyday educational life: Educators' views and practices on multiculturalism and intercultural education

Prof. Dimitris Zachos, Dr Konstantinos-Antonios Angelopoulos
(Aristotle University of Thessaloniki)

Abstract

Over the last thirty years, in Greece, as in many Western countries, some politicians and several mainstream media outlets have engaged in a campaign to spread far-right ideology. Social networks contributed to this trend, as well as to the dissipation of fake news and conspiracy theories, and the consolidation of irrationalism and anti-intellectualism. This is not only reflected in the electoral results, but also in the protests and manifestations of hatred against refugees, immigrants, and in general 'different' people. In this paper we will examine the effect of this "toxic" climate on everyday educational life. More specifically, the research we will present was conducted in a region of Greece, where a number of residents have recently reacted strongly to the settlement of refugees. We note that in this region, far-right parties cumulatively garnered a share of up to 25% in the June 2023 national elections. The aim of our research is to explore teachers' perceptions and practices related to Intercultural Education. Teachers are a part of society, but by virtue of their position, they can be globally informed and meet people who may belong to a different social class, national or ethnic group or have a different language, religion, sexual orientation and abilities/disabilities from their own. Case Study was our research strategy and semi-structured interview our research technique. The results of our research show that teachers are aware of the issues of interculturalism, but they do not have a clear position as to what it is, to whom it is addressed and what the goals of intercultural education are. So, our participants' theory and practice does not lead to the education of active citizens, who can think critically, can challenge social and economic inequalities and unequal distribution of power and fight for a better society.

Key words: intercultural education, Greece, primary education, teachers

The Escol@s Digitais Project. An experience of working with technologies in primary education in Portugal

Prof. Dr Fernando Albuquerque Costa, Prof. Dr Elisabete Cruz, Dr Sandra Fradão,
mgr Emily Sousa (University of Lisbon)

Abstract

The Escol@s Digitais Project is an action-research project that was born on the initiative of the Municipality of Amadora and, since March of this year, has been under development by a team that integrates the Research Group Curriculum, Teacher Training and Technology of Unit for Research and Development in Education and Training (UIDEF) of the Institute of Education of the University of Lisbon (IEULisboa). As part of the Education XXI line of research, it aims to support digital transformation in all public schools of Primary Education of the municipal public network of Amadora to enhance the quality of processes, performances and results of learning. Seeking to deepen and consolidate existing knowledge and practices, the Project defines four major objectives to be pursued intentionally throughout its term, namely: i) valuing the work carried out within schools in the digital transition, distinguishing and promoting successful practices; ii) reinforce the sustained integration of teaching and learning dynamics with digital, in the classroom and in local contexts; iii) recognize and assess students' digital skills, bearing in mind the Profile of Students Leaving Compulsory Schooling; iv) monitor project activities and understand their impact on students (learning, motivation and success).

Key words: digital transition, primary school, practices with technologies

Regularity of the child and "morbid emotions" in the Greek pedagogical discourse of the interwar period (1911-1939)

Prof. Dr Despina Karakatsani (University of the Peloponnese)

Abstract

At the beginning of the 20th century pedagogical theory and practice were revised in the western world, under the influence of two important reformist tendencies. The child, their needs and experiences are placed at the center of the research interest of pedagogy, which at this time emerges and is founded in universities as a new academic discipline. In Greece, the effort to study the physical and mental development of the child was associated with the achievement of national aspirations. In our article, we study the effort of Greek educators of the interwar period to describe and delimit the "normality" and "morbidness" in terms of the development and expression of emotions in childhood. We observe how the socio-political conditions of the time and the eugenic theory influenced the scientific discourse on "pathological" emotions and the way a new model of conceptualizing "normal" and "abnormal" child emotion influenced public discourse on education and evolution of the education system in the country.

Key words: emotions, experimental pedagogy, eugenics, interwar

Focusing on the educational environment for harmonic child development

Prof. Dr. Dimitrinka Kamenova (Varna University of Management)

Abstract

Changes in education, happening as a result of social and technological development, require a deeper and wider understanding of its outcomes. The current paradigm declares the individual-oriented approach as its main objective. The educational system however, does not presume achieving that on a significant level. One of the reasons lies in the methodological approach of education requiring special attention be paid to each individual child. Since there are many individuals in the class, each of them having different needs, teachers do not always manage to capture their diversity. This leads to confusion and understandably decreases motivation to achieve the teacher's mission. This study aims to bring to light the need for switching the focus towards some yet untapped psychological aspects of the ways how a child functions in the changing educational reality and communication in learning. Without ignoring the individual-oriented approach, increasing the attention towards the educational environment reveals resources for achieving the primordial goal of the child's harmonic development. When the modern educational process, rather focusing on the development of logical-reasoning ways of thinking, would be combined with the creation of a special educational environment, this would reveal in the foreground additional, not yet fully realized resources for continuous learning. Thus, two perspectives are harmonized in unity - the perspective of the conscious activity of the individual and the view of the unconscious mental reactivity through the organized environment. This unity in two perspectives relies on the already known, but still not very widely used theoretical formulations of suggestopedia. It provides ways for the construction of a suitable educational environment, having the figure of the teacher as a key element: the teacher's words, voice, the design of time and space, didactic materials. It presupposes the development of special skills related to this new professional profile - oratorical, design, spatial, artistic, organizational, managerial, leadership, etc.

Key words: harmonic child development, suggestopedic approach, educational environment, modern teacher skills

The Hidden Impact of War on Children's Identity and Attachment: The Magician's Elephant

Prof. Dr Nilüfer Pembecioğlu (Istanbul University)

Abstract

Teenagers and teen-related stories are beginning to receive more and more media attention. As they experience transition through infancy, teenagers who need to establish an identity and reintegrate into society start to doubt their own values as well as those of their family members, society, and the world around them. They start to view their family members, not as people with whom they had a natural attachment, but more objectively, and since they can now become more mobile to move around, they can forge new connections. On the one hand, despite the fact that many wars and conflicts throughout the world have a detrimental impact on people's lives, children have started to dissolve family and kinship ties, lose their sense of identity, and cause issues when they come into contact with the reality of life. It is quite frustrating to witness that these issues remain prevalent in the twenty-first century if they have been well-recognized for millennia. "The Magician's Elephant" is a 2023 computer-animated fantasy action film that Wendy Rogers directed, Martin Hynes wrote the screenplay, and Julia Pistor was producer. The 2009 book of the same name by Kate DiCamillo served as the basis for the film. Critics gave the film mixed ratings after its March 17, 2023, premiere and home screenings made available by Netflix. This study assesses the child-friendly narratives in this animated film, which is an adaptation of a novel and features the voices of well-known actors. This movie is believed to have a lot to say for people who are caught between social issues like leadership, democracy, citizenship, and both reason and feelings. It emphasizes how quickly hope can fade in post-war societies, the difficulty of maintaining family ties, and the positive impact of belief.

Key words: adolescents, identity, attachment, war, kinship, family

Incorporation of European recommendations for Early Childhood Education and Care into Bulgarian legislation

Prof. Dr Aksenija Tileva (Trakia University)

Abstract

To examine the field of policies for Early Childhood Development and their transposition into Bulgarian legislation, we will present definitions adopted in the regulatory framework, as well as key concepts widely used in the literature or in international and European practices for these policies. Early Childhood Development (ECD): Although this term is widely used, there is no universally accepted definition for ECD. Early Childhood Development is typically associated with its crucial role in human development opportunities. According to the World Health Organization (WHO): "The early childhood period is considered the most important phase of development throughout the entire human lifespan. Healthy Early Childhood Development (ECD)—encompassing physical, social/emotional, and language/cognitive domains of development, each equally important—has a strong impact on well-being, overweight/obesity, mental health, cardiovascular diseases, literacy and numeracy skills, delinquency, and lifelong economic participation. What happens to the child in their early years is of critical importance for their developmental trajectory and life course." The World Bank utilizes various definitions for ECD, including one that relates ECD to the growth and development of a child from the mother's pregnancy until the child enters primary school. Consequently, interventions for ECD encompass services for pregnant women and caregivers, as well as young children and their families. The goal of these services is to meet the health, nutritional, socio-emotional, cognitive, and language needs during this stage. They are crucial because the early years of a child's life lay the foundation for future learning, good health, well-being, and the child's ability to interact effectively with others as they grow. Based on these and other existing definitions and considering the focus on Bulgaria, the current assessment adapts a translated definition for ECD that is already being applied in analytical practice in Bulgaria.

Key words: Early Childhood Education and Care /ECEC/, European recommendations, Bulgarian educational system

Innovative ways of learning: the case of TRACE Project

Dr Katerina Tsirtsis (University of Peloponnese)

Abstract

Children's personality can be developed through a variety of means mainly related to school environment. School activities through the communication of new knowledge aim to sharpen not only children's critical thinking, but also improve their communication with their peers and in turn form their personality. The main aim of this paper is to discuss and unfold TRACE project as a case study for innovative and accessible ways of learning by the use of various tools. TRACE is a Project implemented simultaneously in Greece, Spain, Latvia and Croatia. This paper will focus on the workshops conducted in Greek primary Schools located in central Southern Greece and aims to promote critical thinking through traditional children's stories, to motivate students to read and understand literature, to raise the importance of the cultural heritage through education and lifelong learning and to support students' skills development. Furthermore, TRACE promotes the importance of international cooperation and transcultural interaction. More specifically, TRACE project includes workshops in which children of age 8-12, participate. The main objective is to introduce children to an alternative way in which they can discover more European countries, but also learn better the culture of the country in which they live. TRACE includes indoor activities. First, there is a storytelling of two fairytales, one Greek and one from another European country; students are asked to draw something while they are listening to the stories. Students' drawings are then collected by the instructors of the workshop, and they are further analyzed afterwards. The main aim of the examination is to detect the preferences of students in terms of what they have drawn for each fairy tale, how they understand their own culture and how they react to a new, different culture. The outcome of the workshops, as well as the observations and the results of kids' drawing analysis will be discussed in the proposed paper.

Key words: accessible learning ways, student's personality, transcultural interaction

The development of children's film festivals in Poland as the progressing channel of out-of-school education

Dr hab. Alicja Waszkiewicz-Raviv (Uniwersytet Warszawski)

Abstract

Film is an important and engaging tool in children's education. It's the storytelling medium focused on topics relevant for contemporary young viewers. Distributed through film festivals it allows the dissemination of additional values central for the contemporary audience culture, such as active participation, dialogic communication and social skills. The last decade saw a rapid development of film festivals targeting children and young adults in Poland. Kino Dzieci /Młode Horyzonty, Kino w Trampkach, KinoLub are three main festivals dedicated to children. However, main adult film festivals also tend to have children's films sections. Film festivals offer various means of film experience. Accompanying those events are educational platforms and workshop programs that develop a cinematic celebration into an interactive, multi-platform, multimodal area of education. In the descriptive presentation, the online and on-site offer is presented in relation to chosen film festivals. The benefits of cinematic education are provided as well as possible challenges for this form of education. The paper will relate to part of ongoing Horizon 2022 grant popularising knowledge on REBOOT project "Reviving, Boosting, Optimising and Transforming European Film Competitiveness". In the context of congress's topic, the REBOOT project disseminates new knowledge on the needs and developments of the European Film Industry, including its various sub-sectors of film distribution among children and young adults. Mapping divergent or common evaluations of European target groups through extensive coordination and transdisciplinary communication to promote European cultural activity and cultural diversity will be discussed.

Key words: film education, interactive media, values, children's cinema

Unaccompanied minors: agency and rights

Dr Ourania Eleni Zachariadou (University of Peloponnese)

Abstract

In recent years, many papers have been written about unaccompanied and separated minors. Several research projects have been conducted focusing in different aspects of this field. One of these subjects, which present a special interest, is the agency of these minors. This topic has many aspects and offers a perspective of these children which is neglected some times (James, 2009; Chase 2010). Usually, unaccompanied minors are faced as innocent victims, without their own agency; objects of protection and not as holders of rights. This fact drives to ignore rather than serve their agency, to neglect other parameters – such as their culture – and sometimes even to violence and to limit their rights as children and as humans. Due to all these, it is important to extent the exploration of this topic.

This paper attempts to exam the causes of minors migration, to focus on the subject of unaccompanied minors agency and to highlight its importance. In order to do so, a link between children s agency and their rights will be presented. Trying to achieve the above aim, the subject will be analyzed in separated units, and all the data is based both on relevant literature and on empirical data generated after many years of work in the refugee field, specifically with unaccompanied and separated children.

Key words: agency, unaccompanied minors, rights, children

Adults yet still teenagers. The youngest university students in the perspective of academic ombuds

Dr Jan Gałkowski (Uniwresytet Rzeszowski)
mgr Agnieszka Zatyka-Szlachcic (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie)

Abstract

The youngest university students in Poland started their school education at the age of 6. They are arriving at universities before they become 18 years old, which is a boundary of legal age according to Polish civil law. Each generation of students has its specificity, but in the general student population, we should see also the problems of this youngest group.

Their adolescence involves some interesting legal matters. They need formal consent from parents or legal representatives in official university procedures and for many students' activities. They are more sensitive and aware of what we can define as psychological comfort. This gives them the courage to inform academic ombudspersons and academic authorities about difficult situations and university staff's inappropriate behavior. As all members of the new student generation, they require a visible reaction to reported problems. They ask and wait for that. We would like to talk about the abovementioned issues based on our experience as ombudspersons.

Key words: academic ombuds, young university students

Shaking hands and a trembling voice - how to improve stage fright coping in children?

mgr Kamil Jaros (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej)

Abstract

Stage fright in children before self-presentation is a special problem that requires professional intervention. Stress and inappropriate or ineffective coping strategies negatively impact children's health. The study aims to investigate whether attending artistic classes can improve stage fright coping and communication skills. The hypothesis assumes that an appropriate way of conducting artistic classes (such as singing or public speaking) can reduce the level of stage fright. To date, there has not been a dedicated method of training children to cope with stage fright that has been verified in practice. The results obtained from this project have the potential to fill a significant gap in this area. In addition to their scientific value, the results will also have practical implications as they can assist teachers working with children for whom stage fright is a complex problem that affects their comfort and well-being. A validated questionnaire tool with high reliability has been utilized. The analyses utilized parametric and nonparametric comparisons of means, as well as correlations between variables. Initial results indicate that artistic classes, using a specific method, have an impact on communication skills and reduce stage fright among children.

Key words: communication; public speaking anxiety; stage fright; self-presentation; artistic classes

Youth work and youth workers as key elements for youth pedagogy development and realisation in out-of-school environment

Dr Vesselina Valcheva Dimitrova (Varna University of Management)

Abstract

The period of youth, besides representing the transition process between childhood and adulthood, is a highly individually unique step in one's development requiring special attention, support and specific approaches and methods of work. In recent decades, youth work, being the tool supporting young people to develop and reach their full potential, is gaining more and more attention and support from various actors on different levels (from local to international, from youth organisations to policy makers). It is no secret for anyone that out-of-school activities have a significant impact on one's development - they provide additional opportunities for socialisation, discovering one's own talents, strengths and weaknesses and development of valuable life skills. These types of opportunities, being complementary to the classical formal education system, play a crucial role for the preparation of the individual to successfully perform the different roles of their "adult" life: a person, a professional and a citizen, and as youth work is mainly focused on learning and personal development, it would highly benefit from specification of the terminologies, as well as constructing the youth workers professional profile, both placing a solid, scientific-based foundation for its development. Here the youth pedagogy comes to the scene. This paper is an attempt to identify and characterise "youth pedagogy" in terms of its specific approaches, contexts and ways of fostering the learners' development, differing from the classical (child-oriented) pedagogy and the (adult-oriented) andragogy. Additionally, the connection between youth work and youth pedagogy will be observed and analysed, exploring the out-of-school environment offering a number of learning opportunities in the context of both non-formal and informal learning. Finally, a profile of the professionals delivering youth pedagogy activities will be suggested and explained.

Key words: youth work, youth pedagogy, non-formal education, out-of-school environment

Visual art education for persons with blindness

Dr Emilia Śmiechowska-Petrovskij
(Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Abstract

The main aim of the paper is to present the concept of visual education for persons with blindness in the field of visual arts. Today's reality is oculo-centric - visual experiences are key to understanding the phenomena of the modern world and symbolic culture. Lack of or damage to vision does not reduce the need to acquire knowledge about visual forms of representation, use visual concepts in interactions, or in everyday functioning, as well as to cultural education in the field of visual arts and social discourse about them. The information deficit flowing from the iconosphere should be filled based on compensation mechanisms through good practices of providing the visual sphere. In accordance with the understanding of the phenomenon of disability contained in the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, which emphasizes the importance of everyone being able to exercise their full civil rights, adapting visual arts to tactile and auditory modalities so that they can be explored by persons with blindness, is part of the area of ensuring availability. However, in contact with art, the key is not only to get to know it, but above all to experience it in an aesthetic way. This thread is almost absent from scientific and practical reflection. So this issue will be especially highlighted in the paper. The key issue will be a discussion on the possibilities of transferring through visual arts in accessible forms not only knowledge about visual ways of expressing and what is shown, e.g. in a painting, but what methods to use to ensure the possibility of experiencing art as something personally significant and being able to express an aesthetic judgment. The paper will also present a model of visual education for blind people in the field of visual arts in the sense of a lifelong project. Forms, methods and techniques of making visual arts accessible will also be shown, such as audio descriptions, 3D models, tactile maps, tactile graphics, and holistic multisensory formulas.

Key words: visual art, visual art education for persons with blindness, visual literacy, audiodescription, 3D model, tactile graphic, paintings, aesthetic experience

Intersecting Identities: A Social Psychological Exploration of Ukrainian Refugee Children's Social Adaptation in Polish Schools

Przecinające się tożsamości: społeczno-psychologiczne badanie adaptacji społecznej dzieci ukraińskich uchodźców w polskich szkołach

Dr Magdalena Trinder (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

This qualitative study provides a social psychological lens through which we examine the experiences of Ukrainian refugee children seeking asylum in Poland and their social adaptation within the Polish school context. By leveraging the principles of social psychology, we delve into the dynamic interplay between identity, belonging, and the social interactions that shape the adaptation journey of these children. Through a series of in-depth qualitative interviews and environmental analysis, we seek to unravel the complexities of their adaptation, placing a particular focus on the roles of intergroup dynamics, social identity, language competence, and the attitudes and behaviours of both Polish students and teachers. These components are explored in the context of fostering intercultural understanding, reducing prejudice, and facilitating positive intergroup contact. The findings underscore the power of social psychology concepts in illuminating the experiences of Ukrainian refugee children, revealing the factors that contribute to their sense of belonging and internal resilience, and the challenges they face, including discrimination and acculturation complexities. This research provides insights to inform social psychological interventions and practices aimed at creating inclusive and supportive school environments that nurture successful social integration and psychological well-being among refugee children.

Keywords: cultural adaptation, the psychology of identity, intercultural communication, language competence, resilience.

Abstrakt

W niniejszym badaniu jakościowym ukazana jest socjopsychologiczna perspektywa, poprzez którą rozważane są zawite doświadczenia ukraińskich dzieci – uchodźców ubiegających się o azyl w Polsce oraz ich społeczna adaptacja w polskim kontekście szkolnym. Korzystając z zasad psychologii społecznej, zgłębiona została dynamiczna zależność między tożsamością, przynależnością społeczną i interakcjami społecznymi, które kształtują podróż adaptacyjną tych dzieci.

Poprzez przeprowadzenie serii wywiadów jakościowych oraz analiz środowiskowych, następuje próba rozwikłania złożoności procesu adaptacji, z wyraźnym akcentem na rolę dynamiki międzygrupowej, tożsamości społecznej, kompetencji językowych oraz postaw i zachowań zarówno polskich uczniów, jak i nauczycieli. Te elementy są badane w kontekście wspierania zrozumienia międzykulturowego, ograniczania uprzedzeń i ułatwiania pozytywnych kontaktów międzygrupowych.

Wnioski podkreślają siłę koncepcji psychologii społecznej w rzucaniu światła na doświadczenia ukraińskich dzieci uchodźców, ujawniając czynniki, które składają się na ich poczucie przynależności i wewnętrzną prężność, a także wyzwania, przed którymi stoją, w tym złożoność dyskryminacji i akulturacji. To badanie dostarcza wiedzy przydatnej w interwencjach i praktykach psychologii społecznej, których celem jest tworzenie włączającego i wspierającego środowiska szkolnego, które sprzyja pomyślniej integracji społecznej i dobrostanowi psychicznemu dzieci-uchodźców.

Słowa kluczowe: adaptacja kulturowa, psychologia tożsamości, komunikacja międzykulturowa, kompetencje językowe, prężność.

Impact of out-of-school activities on the child and their education

Prof. Dr Alvaro Balaguer (University of Navarra)

Abstract

Most education systems have made significant investments in promoting non-formal education (outside school hours) to complement formal education. This is because there is increasing empirical evidence that activities outside of school not only contribute to improving the development of the child, but also their academic competence. Now, does this occur in the same way in boys as in girls? What kind of activities outside of school promote academic improvement the most? at what ages? This speech is intended to shed some light on this area and draw an overview of the different variables that mediate the impact of out-of-school activities on the child and their education. The impact of out-of-school activities does not happen in the same way; it depends on different social and demographic factors like sex, age, parental educational level, etc. The purpose is to show the importance of these factor interactions' in the explanation of academic success. The results of different research reinforce the evolutionary hypothesis of specialization in the choice of activities throughout ages. Thus, some proposals for schools for greater integration of formal and non-formal education will also be analysed.

Key words: Out-of-school activities; child development; child education; academic performance.

Opinion of Pre-service Preschool Teachers on Teachers Emotional Responsiveness

Prof. dr Inese Jurgena, dr Dagnija Cēdere (University of Latvia),
dr Ingrīda Keviša (Latvian Academy of Culture),
prof. dr Alicja Szerlag, dr Agnieszka Jedrzejowska (Uniwersytet Wrocławski)

Abstract

The social dimension of teacher education emphasizes the humane character of education – respectful communication, participation, empathy, flexibility, and the ability to change so that a teacher would be able to ensure an emotionally safe and supervised learning environment. The aim of the presentation is to analyze and compare the opinions of students, pre-service preschool teachers, about teacher responsiveness in Latvian and Polish institutions of higher education. The research methodology includes the theoretical method – analysis of academic literature – and the empirical method – a survey of 307 Latvian and Polish full-time and part-time students in the period of 2020-2021. The survey was conducted online. Data was processed using the SPSS program. The results show that, in general, the understanding of prospective preschool teachers about the importance of teachers emotional responsiveness in pedagogical activities and the need to undertake responsibility and leadership in regulating child's reactions is positive. However, several differences have been identified between the opinions of Latvian and Polish students.

Key words: pre-service preschool teachers, responsibility, sustainable teacher education, teacher responsiveness

Vasudev Kutubakam (The entire world is one family) – Raising global children through a multi-layered education approach

Dr Renu Bhandari (The Open University in Milton Keynes)

Abstract

This paper presents the focus on multi layered literacies that are part of shaping children as global citizens of the world. Focussed discussion on global education and the holistic drive to teach children about the interconnected and interdependent world began in 1970s. In a study by Hanvey (1982) global education comprises of five key dimensions - perspective consciousness, state of the planet awareness, cross cultural awareness, awareness of human choices and knowledge of global dynamics. Anderson (1982) merged these five dimensions with perceiving the world as a global system and awareness of choices and opportunities for actions. Parents and practitioners need to take the initiatives to help children provide with diverse experiential learning that will facilitate their respect for and comprehension of the diverse views and perspectives to address problems and reach solutions that are for their own good and of the benefit of wider human society. Educating children with just reading, writing and related knowledge is not sufficient in the 21st century. Parents need to make a manifold effort to layer knowledge and literacies in children that make them competent in finding creative, collaborative solutions not only to their own problems, but the issues and problems of the world. This layering of literacies that makes children competent in skills where diverse, conflicting views are not perceived as challenges, but as additional practices that make equitable society and humanity. Besides reading and writing, children need to be equipped with varied literacies that will enable them to be global citizens. Although parents are the first teachers of a child, the shared responsibility for this multiple literacy lies with all of us. Trans literacy is another term that has evolved in this domain. Trans literacy refers to forms of literacy that cross various platforms like social media, sign language, mass media, speech, reading and writing (Sukovic, 2005). These literacies can be explored by parents to equip their children in preparation for being effective global citizens. The key literacy discussions will include critical literacy, civic literacy, collaborative literacy, creative literacy, cultural, digital literacy, environmental, financial, and geographical literacy (Shulsky et al., 2017). Parenting in the 21st century has to focus on Identifying With All Humanity (IWAH). The multi-layering of the present generation of children with multiple literacies equips them to think creatively, solve problems, inclusively and collaboratively taking the whole view of the world as one. Globalism, openness to experiences, empathy and universalism are key components of IWAH (Hamer et al., 2019), while multi-cultural experiences are also correlated to IWAH (Sparkman and Hamer, 2020). Parents who facilitate positive parenting interactions, creating these multiple literacies to facilitate children identifying with all humanity, are able to raise global citizens who are responsible not only for themselves, their families but also the world as one family. This approach to education can go a long way towards forming inclusive equitable and just societies. Children of the world should be open to cultures, views, values, varied perspectives and possess the critical and creative evaluation to sieve the aspects of the global living that will not only work for them their families and but also the world as whole.

Key words: global citizens, children of 21st century, multi layered education approach, one world.

Developing Creativity in Higher Education on the Relationship between Community Art and a Whole-Child Approach

Prof. dr hab. Vilmos Vass (Budapest Metropolitan University),
Tímea Mészáros MA (J. Selye University)

Abstract

Under the umbrella of a VUCA world, and growing international competition, creativity plays an increasingly important role in higher education. In this context, divergent thinking, fluency, flexibility, problem sensitiveness and originality are key factors for work, life and literacy. In the first part of the presentation, the philosophical phenomena of this process comes from John Dewey's learning by doing principle. You cannot teach today the same way you did yesterday to prepare students for tomorrow." (Dewey) In fact, rethinking higher education comes to the fore in the 21st century changing teaching education in order to develop creativity in innovative ways. In the second part of the presentation, Visual Arts, especially Community Art promotes communication, collaboration, critical thinking and problem solving, creativity and innovation, especially project-based learning via the Totem Project, which was implemented at J. Selye University in 2022 November-December. The aim of the project was creativity development and building community. Building community is based on collaboration among the students and teachers (50 members of the project on 100 working hours) in order to develop creativity, team building and collaborative professionalism via shared aims and expectations, building community and trust, respect and listening. The Totem Project started to map prior knowledge of community in order to develop engagement and creativity at three levels: individual, team and organizational. Finally, at the end of the paper, conclusions underline some open dilemmas and questions.

Key words: creativity, community art, whole child approach, teacher education

Math anxiety and math resilience in academic research and educational practice

Lęk przed matematyką i rezyliencja matematyczna w badaniach naukowych i praktyce edukacyjnej

Dr hab., prof. UMCS Urszula Oszwa (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

By its very nature, mathematics education is linked to emotions, which can often be unpleasant for students. In recent decades, research has focused extensively on math anxiety and its relationship to school achievement. Strategies to alleviate this emotion developed from research findings can contribute to raising school achievement. On the positive side, a similar effect can be provided by building students' resources in developing mathematical resilience, understood as the ability to return to good cognitive-emotional form despite experienced failures in mathematics learning. Both of these phenomena, math anxiety and math resilience, will be presented in the context of research exploration and the practical implications of their results for mathematics education.

Key words: math education, emotions, math anxiety, math resilience

Abstrakt

Ze względu na swoją specyfikę edukacja matematyczna jest związana z emocjami, które często bywają nieprzyjemne dla uczniów. W ostatnich dekadach w badaniach naukowych dużo miejsca poświęca się lękowi przed matematyką i jego związków z osiągnięciami szkolnymi. Strategie łagodzenia tej emocji opracowywane na podstawie wyników badań mogą przyczynić się do podnoszenia osiągnięć szkolnych. Od strony pozytywnej podobny efekt może zapewnić budowanie zasobów uczniów w postaci kształtowania rezyliencji matematycznej, rozumianej jako zdolność do powracania do dobrej formy poznawczo-emocjonalnej mimo doświadczanych niepowodzeń w uczeniu się matematyki. Oba te zjawiska, lęk przed matematyką oraz rezyliencja matematyczna, zostaną przedstawione w wystąpieniu w kontekście naukowych eksploracji oraz praktycznych implikacji ich rezultatów na grunt edukacji matematycznej.

Słowa kluczowe: edukacja matematyczna, emocje, lęk matematyczny, odporność matematyczna

Tolkien, Kerényi and the Archetypes.

The Psychological Relevance of Mythological Thinking in Childhood

Dr Dóra Dergez-Rippl (University of Pecs)

Abstract

Watching movies and reading modern myths and tales are usually considered as an entertaining and, in some way, a relaxing process in a child's life, which is far removed from literature or literary education. Actually this is not the case. In my lecture I argue that a "literary good" myth, especially our mythological literary heritage, on the one hand provides wisdom for life, thus shapes children's thinking and psychological development and ensuring their personal progression. On the other hand, despite their rich imaginative elements, these myths of the 20th century have a strict logical and psychological framework and can act as a basis for contemporary literal experiences for children of the 21st century. Confirming my assertion I give two basic examples: the modern mythology of J. R. R. Tolkien, and the views of Károly Kerényi, a Hungarian mythology researcher and scholar in classical philology. One was a professor of University of Oxford the other a philologist in Switzerland. Both can be read as a (n) (literary) educational advisor; in my lecture I make an attempt to do so and, by examining their main literary texts on mythology, I try to point out the psychological regularities of mythology such as archetypes, eternal child, or the inner consistency of imagination. My aim is to show that we do have enough valuable theory of mythology to provide good practice for the children of today. My conclusion is that they need to apply the outstanding capability of human mind: forming mental images and create their personal literary experience.

Key words: children, mythology, archetypes, psychology, literature

How to promote values through citizenship education: the role of museum in times of crisis

Dr Dora Katsamori

(University of the Peloponnese & National Centre for Scientific Research 'Demokritos')

Abstract

In today's uncertain times, the need for civic education, especially in the field of active citizenship, seems more relevant than ever. Citizens, especially young people, need a meaningful education, which will not only focus on the transmission of knowledge but mainly on the cultivation of values, attitudes and skills. The current crisis we are experiencing, apart from being economic and political, could also be described as a moral crisis, as citizens, especially young people, are questioning the institutions and values of their country. The solution to this challenge is not easy, however, there is a strong argument to be made that the contribution of the museum and any exhibition space in general could be more important today than ever before in this field. From addressing basic social and political issues in the light of moral values to helping to shape the way in which we, as citizens, perceive all these values and what is happening around us, the museum space has the power to reflect and co-shape, together with formal education, our society. This presentation aims to summarize the main results of the VAST project (Values Across Space & Time) and especially to highlight the results of the focus groups with museum experts regarding their role in the field of values communication, as well as the role of the museum itself in relation to society and its contribution to the achievement of inclusion the promotion of diversity.

Key words: citizenship education, museums, European values

Motivational and emotional determinants of effective reading education in early childhood

Motywacyjne i emocjonalne determinanty efektywnej nauki czytania we wczesnym dzieciństwie

Dr hab. prof. CW Wanda Grelowska, dr Małgorzata Buchla (Collegium Witelona)

Abstract

Individualization in the teaching and educational process encourages taking personalized actions. One of the most important educational activities is learning to read. This extra-curricular project was undertaken by kindergarten teachers from the Lower Silesian Voivodeship. Experimental research conducted in several institutions was aimed not only at assessing the effectiveness of alternative methods of learning to read, but mainly at identifying the factors that motivate a child to learn and determining the importance of emotional states that accompany this process. The undertaken research problem was expressed by a question about the quality of psychological conditions in learning to read. Motivation as a driving force for learning and emotions, which reflect the attitude towards reality, were distinguished. The hypothetical assumptions indicate the significant impact of the above-mentioned factors on the level of effectiveness in learning to read. The observation method proved to be useful in achieving the research goal. The research instruments were supplemented with a questionnaire addressed to parents. The analysis of research results shows that the motivation of parents and children increases in proportion to the level of learning effectiveness and reaches 80%. This is accompanied by positive emotions expressed by both children and their parents. Reading in kindergarten motivates to continue reading at home, as indicated by 78% of respondents. Parents are even demanding that educational materials be made available so that they can teach their children at home. They also indicate the possibility of strengthening the emotional bond with the child during joint exposure to the text. In turn, lack of progress in early reading translates into discouragement and negative emotions. Therefore, it is worth taking steps that motivate effort. It is suggested making the course of tasks more attractive, which involves effort and tedious, multiple repetitions. Internal motivational mechanisms can be activated by such measures as creating a friendly atmosphere. It is also suggested to choose humorous texts to read to create an atmosphere of joy. The culmination of undertaken activities should be an action motive, which is expressed in reading on the child's initiative. To sum up, it can be said that motivating a child to learn in an atmosphere of friendship and joy promotes effectiveness in early learning to read.

Keywords: motivations, emotions, alternative methods of learning to read, early reading

Abstrakt

Indywidualizacja w procesie dydaktyczno-wychowawczym skłania do podejmowania działań spersonalizowanych. Jednym z węzłowych poczynań edukacyjnych jest nauka czytania. To ponadprogramowe przedsięwzięcie podjęli nauczycieli przedszkoli województwa dolnośląskiego. Eksperymentalne badania prowadzone w kilkunastu placówkach miały na celu nie tylko ocenę efektywności alternatywnych metod nauki czytania, ale głównie wydobycie czynników motywujących dziecko do nauki oraz określenie znaczenia stanów emocjonalnych, które towarzyszą temu procesowi. Podjęty problem badawczy wyrażono pytaniem o jakość psychologicznych uwarunkowań w nauce czytania. Wyodrębniono motywację jako siłę napędową do nauki oraz emocje, które stanowią odzwierciedlenie

stosunku do rzeczywistości. W założeniach hipotetycznych wskazano na istotny wpływ wymienionych czynników na poziom efektywności w nauce czytania. Do realizacji celu badawczego przydatna okazała się metoda obserwacji. Instrumentarium badawcze uzupełniono ankietą skierowaną do rodziców. Analiza wyników badań pokazuje, że motywacja rodziców i dzieci zwiększa się proporcjonalnie do poziomu efektywności w nauce i sięga 80%. Towarzyszą temu pozytywne emocje, które wyrażają zarówno dzieci, jak też ich rodzice. Czytanie w przedszkolu motywuje do podjęcia kontynuacji w domu, na co wskazuje 78% respondentów. Rodzice domagają się nawet udostępnienia materiałów edukacyjnych, by móc uczyć swoje dziecko w domu. Wskazują też na możliwość zacieśniania więzi emocjonalnej z dzieckiem w czasie wspólnego obcowania z tekstem. Z kolei brak postępów we wczesnym czytaniu przekłada się na zniechęcenie i występowanie emocji o znaku ujemnym. Warto zatem podejmować działania motywujące do wysiłku. Postuluje się, by uatrakcyjnić przebieg zadań, którym towarzyszy wysiłek i żmudne, wielokrotne powtórzenia. Uruchomienie wewnętrznych mechanizmów motywacyjnych może następować poprzez stworzenie m.in. przyjaznej atmosfery. Sugeruje się też dobór humorystycznych tekstów do czytania, by wywołać klimat radości. Kulminacją podejmowanych przedsięwzięć powinien być motyw działania, który wyraża się w czytaniu z inicjatywy dziecka. Reasumując, można stwierdzić, że motywowanie dziecka do nauki w atmosferze przyjaźni i radości sprzyja efektywności we wczesnej nauce czytania.

Słowa kluczowe: motywacje, emocje, alternatywne metody nauki czytania, wczesne czytanie

The quality of childhood in the era of globalization

Jakość dzieciństwa w dobie globalizacji

Dr hab. prof. UZ Marzenna Magda-Adamowicz (Uniwersytet Zielonogórski)

Abstract

1. Globalization - its phases, aspects and features
2. The essence of childhood quality
3. The landscape of childhood in historical space
4. Perception of the child and his childhood
5. The uniqueness of children
6. Childhood family and educational resources
7. The globalized world - an opportunity or a threat to childhood

Keywords: childhood, globalization, quality of childhood

Abstrakt

1. Globalizacja jej fazy, aspekty i cechy
2. Istota jakości dzieciństwa
3. Krajobraz dzieciństwa w przestrzeni historycznej
4. Postrzeganie dziecka i jego dzieciństwa
5. Niepowtarzalność dzieci
6. Zasoby rodzinne i edukacyjne dzieciństwa
7. Zglobalizowany świat szansą lub zagrożeniem dzieciństwa

Słowa kluczowe: dzieciństwo, globalizacja, jakość dzieciństwa

Lost in digital possibilities

Zagubieni w cyfrowych możliwościach

Dr Izabela Gątarek (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Abstract

The proposed analysis addresses the issue of selected contexts of creating a young person's identity in the 21st century. The development and availability of digital media offers a range of opportunities that cannot be ignored today. However, the basis here seems to be the ability to navigate in the digital world. A safe, verifying face of virtual reality. Modern man has many felt identities. The self-definition he creates is only temporary. The subsequent stages of life verify so deeply all his experiences and experiences that he is forced to constantly search, create and find the basis of his sense of personal identity. Therefore, its reality forces this flexibility also in the sphere of continuous shaping of one's own internal representation. The development of the Sars-Cov2 pandemic has significantly contributed to the "imposed" need for deeper immersion in the digital world as a result of the introduction of remote work and remote forms of education, at all levels. Restrictions on interpersonal contacts have increased the intensity of using social media, especially in view of the increased need for closeness, fear, and the feeling of being cut off from existing relationships and their forms. The proposed considerations are an attempt to look at the issue of identity creation in the context of the above-mentioned events and the series of consequences they brought.

Keywords: identity, virtual world, youth

Abstrakt

Problematyka proponowanej analizy podejmuje zagadnienie wybranych kontekstów kreowania tożsamości młodego człowieka w XXI wieku. Rozwój i dostępność mediów cyfrowych oferuje gamę możliwości, z których nie sposób dzisiaj nie korzystać. Nie mniej podstawą wydaje się być tutaj umiejętność poruszania się w cyfrowym świecie. Bezpiecznego, weryfikującego oblicza wirtualnej rzeczywistości. Współczesny człowiek, posiada wiele odczuwanych tożsamości. Kreowane przez niego samookreślenie jest tylko chwilowe. Kolejne etapy życia weryfikują tak głęboko całość jego doświadczeń i przeżyć, że zmuszony jest wciąż na nowo poszukiwać, tworzyć, odnajdować podstawy swojego poczucia osobistej tożsamości. Zatem jego rzeczywistość wymusza ową elastyczność również w sferze ciągłego kształtowania własnej wewnętrznej reprezentacji. Rozwój pandemii Sars-Cov2 znacząco przyczynił się do „narzuconej” konieczności pogłębionego zanurzenia się w świat cyfrowy na skutek wprowadzania pracy zdalnej a także zdalnych form kształcenia, na wszystkich jego poziomach. Obostrzenia dotyczące kontaktów międzyludzkich wzmocniły zaś intensywność korzystania z komunikatorów społecznościowych, zwłaszcza wobec nasilonej potrzeby bliskości, lęku, poczucia odcięcia od dotychczasowych relacji i ich form. Proponowane rozważania stanowią próbę spojrzenia na zagadnienie kreowania tożsamości w kontekście wspomnianych wydarzeń i ciągu konsekwencji, jakie ze sobą one przyniosły.

Słowa kluczowe: tożsamość, świat wirtualny, młodzież

Aspects of children's difficulties and failures in learning mathematics

Aspekty trudności i niepowodzeń dzieci w uczeniu się matematyki

Dr Joanna Kandzia (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Abstract

The article presents a short review of pedagogical and psychological literature dealing with children's difficulties and failures in learning, with a particular focus on mathematics. Attention was paid to the essence of school difficulties and failures (separating these phenomena) and the phases of their development. Various reasons for school difficulties and failures were presented, along with the factors to which they are related: socio-economic, bio-psychological and pedagogical. The sources and mechanisms of failure in learning mathematics and the consequences of difficulties and failures were presented. Suggestions of early school education students (future teachers of mathematics education) of the Faculty of Pedagogical Sciences of Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw were presented regarding the subjects of children's difficulties in learning mathematics, reasons for reluctance to learn mathematics, and mistakes made by teachers in their work. The teacher plays an important role in mathematics education, especially in early school, and it largely depends on them whether children overcome difficulties and thus reduce the scope of school failures or prevent arithmophobia. A teacher should be a guide in the ocean of knowledge, they should help students discover and explore knowledge, as well as develop their critical thinking and independent learning skills.

Keywords: concepts of mind, metacognition, metacognitive experiences, naive epistemology, phenomenography

Abstrakt

W artykule dokonano krótkiego przeglądu literatury pedagogicznej i psychologicznej traktującej o trudnościach i niepowodzeniach dzieci w uczeniu się a w szczególności uczeniu się matematyki. Zwrócono uwagę na istotę trudności i niepowodzeń szkolnych (rozgraniczając te zjawiska) oraz fazy ich powstawania. Przedstawiono różne przyczyny trudności oraz niepowodzeń szkolnych. Wskazano na ich przejawy oraz czynniki, z którymi są związane czyli: społeczno-ekonomiczne, biopsychiczne i pedagogiczne. Przybliżono źródła i mechanizmy powstawania niepowodzeń w uczeniu się matematyki oraz konsekwencje występujących trudności i niepowodzeń. Zaprezentowano sugestie studentów edukacji wczesnoszkolnej (przyszłych nauczycieli edukacji matematycznej) Wydziału Nauk Pedagogicznych UKSW w Warszawie dotyczące przedmiotu: trudności dzieci w uczeniu się matematyki, powodów niechęci do uczenia się matematyki, błędów popełnianych przez nauczycieli w swojej pracy. Istotną rolę w edukacji matematycznej a szczególnie wczesnoszkolnej odgrywa nauczyciel i to od niego w dużej mierze zależy czy dzieci pokonają trudności a tym samym zmniejszy się zakres niepowodzeń szkolnych czy się przed fobią matematyczną. Nauczyciel powinien być przewodnikiem po oceanie wiedzy, powinien pomagać uczniom w odkrywaniu i zgłębianiu wiedzy, a także rozwijać ich umiejętności krytycznego myślenia i samodzielnego uczenia się.

Słowa kluczowe: koncepcje umysłu, metapoznanie, doświadczenia metapoznawcze, naiwna epistemologia, fenomenografia

Children's conceptions of mind - the importance of naive epistemology in early education

Dziecięce koncepcje umysłu, czyli o znaczeniu naiwnej epistemologii w edukacji małego dziecka

Dr Dorota Zdybel (Uniwersytet Ignatianum w Krakowie)

Abstract

The main goal of the article is to present research on children's understanding of their own minds and cognition - more precisely, to describe that part of the metacognition which is referred to as "metacognitive experiences". Such experiences are usually defined as a system of personal feelings, evaluations and beliefs regarding learning, activated when processing a specific task and differing from metacognitive knowledge as being largely unconscious, intuitive and "emotionally hot" in nature. The method of data collection and analysis was a phenomenographic interview based on a metaphorical drawing. Metaphor was consciously used as a tool to inspire metacognitive reflection, and help to grasp the abstract concept which is difficult, complex and inaccessible to direct observation. The presentation will discuss four types of children's conceptions of mind identified in the research: the mind as a mystery, as an information storage, as a data processing center and as a control panel. In the light of the presented research results, it is reasonable to conclude that children know more than they can express in words. Their cognitive experience is part of the so-called naive epistemology - personal knowledge which, although intuitive and often difficult to verbalize, plays an essential role in the learning process, influencing children's choices of learning goals and strategies. The presentation of research results will be accompanied by a reflection on how language mediates the transformation of personal knowledge into a conscious form, accessible to verbalization, gradually shaping the ability to consciously monitor and control one's own thinking.

Key words: conception of mind, metacognition, metacognitive experiences, naive epistemology, phenomenography

Abstrakt

Głównym celem prezentacji jest przedstawienie badań nad dziecięcym sposobem rozumienia własnego umysłu i zachodzących w nim procesów myślowych - a dokładniej opisanie tej części metapoznawczego wglądu we własny umysł, który w literaturze określany jest jako „doświadczenia metapoznawcze”. Doświadczenia te są zazwyczaj definiowane jako system osobistych uczuć, ocen i przekonań dotyczących uczenia się, aktywowany w momencie przetwarzania konkretnego zadania i tym różniący się od wiedzy metapoznawczej, że w znaczącej części mający naturę nieuświadomioną, intuicyjną i „gorącą emocjonalnie”. Metodą zbierania i analizy danych był wywiad fenomenograficzny oparty na rysunku metaforycznym. Świadomie posłużono się przy tym metaforą jako narzędziem osvajania tego, co trudne, złożone i niedostępne bezpośrednio doświadczeniu. W prezentacji omówione zostaną wyłonione w badaniach typy dziecięcych koncepcji umysłu: umysł jako tajemnica, jako magazyn informacji, jako ośrodek przetwarzania danych oraz jako panel sterowania. W świetle przedstawionych wyników badań uprawniony jest wniosek, iż dzieci wiedzą więcej niż potrafią wyrazić za pomocą słów. Ich doświadczenie poznawcze stanowią część tzw. naiwnej epistemologii - wiedzy osobistej, która choć intuicyjna i często trudna do zwerbalizowania, pełni istotną rolę

w procesie uczenia się, wpływając na dokonywane przez dzieci wybory celu i strategii uczenia się. Prezentacji wyników badań towarzyszyć będzie refleksja nad tym, w jaki sposób język pośredniczy w przekształcaniu wiedzy osobistej w formę świadomą, dostępną werbalizacji, prowadząc stopniowo do poddania wyłonionych zjawisk mentalnych metapoznawczej kontroli i regulacji.

Słowa kluczowe: koncepcje umysłu, metapoznanie, doświadczenia metapoznawcze, naiwna epistemologia, fenomenografia

English as a Second Language Teacher Training Practicum: Exploring Polish University Students' Experiences and Perceptions, in Search of Supportive Strategies

Praktyka przedmiotowa studentów języka angielskiego jako drugiego - badanie doświadczeń i odczuć studentów/praktykantów, w poszukiwaniu strategii wsparcia

Dr Marta Dick-Bursztyn (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

This research delves into the unique journey of Polish university students during their English as a Second Language (ESL) Teacher Training Practicum. By closely examining the experiences and perceptions of these aspiring educators, this study aims to shed light on the challenges they encounter and the transformations they undergo as they prepare to embark on their teaching careers. The focus of the investigation is not limited to the observations and reflections of the student teachers but extends to the pivotal quest for supportive strategies to enhance their practicum experience. The research employs a questionnaire modelled on the Inventory of Experiences and Perceptions at Teaching Practice (IEPTP) to evaluate and understand the five critical dimensions of teaching practice: (1) learning and professional development; (2) professional and institutional socialization; (3) socio-emotional aspects; (4) support/resources/supervision; and (5) vocational development. Results have revealed significant shifts in student teachers' perceptions throughout the practicum. The areas of vocational development, professional and institutional socialization, and learning and professional development emerged as focal points for transformation. This research not only outlines the substantial changes occurring during this phase but also suggests strategies to enhance the learning process and mitigate the challenges faced by student teachers. Moreover, the pivotal role of supervisors in nurturing and supporting the professional and personal growth of these novice educators is also addressed. The findings offer valuable insights for teacher training programs and institutions seeking to refine and optimize the practicum experience, thus fortifying the journey towards becoming proficient ESL educators.

Key words: emotional intelligence in education; emotional intelligence training; teacher education programmes

Abstrakt

Artykuł przedstawia wyniki badań przeprowadzonych na studentach uniwersyteckich specjalności nauczycielskiej będących po odbytej praktyce przedmiotowej na studiach z nauczania języka angielskiego jako drugiego (ESL). Poprzez dokładne zbadanie doświadczeń i spostrzeżeń oraz odczuć tych aspirujących nauczycieli, artykuł ma na celu rzucenie światła na wyzwania z jakimi się spotykają, oraz na przemiany jakie zachodzą podczas przygotowań do rozpoczęcia swojej kariery nauczycielskiej. Badanie koncentruje się nie tylko na obserwacjach i refleksjach studentów, ale także na istotnym poszukiwaniu strategii wsparcia, mających na celu zwiększenie wartości i jakości praktyki zawodowej. Badanie wykorzystuje kwestionariusz oparty na Kwestionariuszu Doświadczeń i Postrzegania w Praktyce Nauczycielskiej (IEPTP), aby ocenić i zrozumieć pięć kluczowych wymiarów praktyki nauczania: (1) nauka i rozwój zawodowy; (2) socjalizacja zawodowa i instytucjonalna; (3) aspekty społeczno-emocjonalne; (4) wsparcie/zasoby/superwizja; (5)

rozwój zawodowy. Wyniki wykazały istotne zmiany w postrzeganiu studentów-stażystów w trakcie praktyki. Obszary rozwoju zawodowego, socjalizacji zawodowej i instytucjonalnej oraz nauki i rozwoju zawodowego wyłoniły się jako punkty centralne dla przemian. To badanie nie tylko przedstawia istotne zmiany zachodzące w tym okresie, ale także sugeruje strategie mające na celu zwiększenie procesu nauki i łagodzenie wyzwań, przed którymi stają studenci-stażysty. Co więcej, badanie podkreśla także istotną rolę opiekunów w rozwijaniu i wspieraniu zawodowego i osobistego rozwoju tych początkujących nauczycieli. Wyniki te oferują cenne wskazówki dla programów nauczania nauczycieli i instytucji, które starają się doskonalić i zoptymalizować doświadczenie praktyczne, wzmacniając tym samym drogę do zostania kompetentnymi nauczycielami ESL.

Słowa kluczowe: kształcenie nauczycieli języka angielskiego jako obcego; inteligencja emocjonalna w edukacji; trening inteligencji emocjonalnej; programy kształcenia nauczycieli

Students with visual disabilities in the changing social and educational reality – areas requiring support

Uczniowie z niepełnosprawnością wzroku w zmieniającej się rzeczywistości społecznej i edukacyjnej – obszary wymagające wsparcia

Dr Joanna Gładyszewska-Cylulko (Uniwersytet Wrocławski)

Abstract

The transformations taking place in various areas of socio-cultural life have consequences for the functioning of students with visual disabilities at every level of their education. This applies to their activities on the labor market, the nature of interpersonal contacts, planning their future, etc. Cultural and social changes cause the need to reflect on students' skills and prepare them for professional work and life in a changing society. Thanks to the development of electronics, information technology and communication in recent years, people with visual disabilities have gained better access to information and knowledge, which has also created new job opportunities and the chance to fully participate in social life. They are not only recipients, but also senders of information, actively participating in virtual reality. Modern education cannot remain indifferent to these changes. Knowledge about them is necessary because modern technologies bring not only new opportunities, but also threats. The speech will discuss problems such as educating a blind child and visually impaired in inclusive education, cyberbullying, self-stigmatization, transition from education to the labor market.

Keywords: student with visual disabilities, transition, inclusive education, self-stigma.

Abstrakt

Przeobrażenia dokonujące się w różnych obszarach życia społeczno-kulturowego niosą konsekwencje w zakresie funkcjonowania uczniów z niepełnosprawnością wzroku na każdym poziomie ich edukacji. Dotyczy to ich działania na rynku pracy, specyfiki kontaktów interpersonalnych, planowania swojej przyszłości etc. Zmiany kulturowo-społeczne powodują potrzebę dokonania refleksji nad umiejętnościami uczniów, przygotowaniem ich do pracy zawodowej i życia w zmieniającym się społeczeństwie. Dzięki rozwojowi elektroniki, informatyki i komunikacji w ostatnich latach osoby z niepełnosprawnością wzroku uzyskały lepszy dostęp do informacji i wiedzy, co stworzyło także nowe możliwości pracy i szansę pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Są oni nie tylko odbiorcami, ale i nadawcami informacji, aktywnie uczestniczącymi w wirtualnej rzeczywistości. Współczesna edukacja nie może pozostać obojętna na te przemiany. Wiedza ich dotycząca jest niezbędna, gdyż nowoczesne technologie niosą ze sobą nie tylko nowe możliwości, ale i zagrożenia. W wystąpieniu poruszone zostaną takie problemy jak kształcenie dziecka niewidomego i słabowidzącego w edukacji włączającej, cyberprzemoc, autostygmatyzacja, tranzycja z edukacji na rynek pracy.

Słowa kluczowe: uczeń z niepełnosprawnością wzroku, tranzycja, edukacja włączająca, autostygmatyzacja.

Artistic education of a child within the field of musical art as an element of Typhlo Music Therapy

Edukacja artystyczna dziecka w zakresie sztuki muzycznej realizowana w ramach tyflomuzykoterapii

Dr hab. Paweł Cylulko (Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu)

Abstract

Artistic music education, as well as music therapy, has a significant impact on the lives and everyday functioning of children, especially those with visual disabilities. Both disciplines speak evocatively to students through musical art, as a basic and essential means of educational and rehabilitational influence. Thanks to the nature of its sounds, music is safe, friendly, the most communicative and the most accessible of all fine arts for the population of children under analysis. It is experienced directly, i.e. without the use of disabled eyes or substitute analyzers. In many functions, goals, tasks, conditions and circumstances of music education and therapy, many similarities, convergences and borrowings can be found, proving, on the one hand, their interdisciplinarity, and on the other hand, transgression. This statement provides the basis for the use of elements of music education in Typhlo Music Therapy, as well as in the musical education of children with permanent vision problems. While maintaining the distinctiveness of each discipline, and at the same time exceeding their boundaries, attempts can be made to build an optimal educational and therapeutic space to support the individual, harmonious, multilateral development of a visually disabled child. The author, a certified music educator and therapist, will present in his speech the experience he has gained in over thirty-two years of clinical practice at the Maria Grzegorzewska Special Educational and Educational Center for Blind Children in Wrocław.

Keywords: child, artistic education, music, music therapy, Typhlo Music Therapy

Abstrakt

Edukacja artystyczna w zakresie muzyki podobnie jak muzykoterapia posiada bardzo istotny wpływ na życie i codzienne funkcjonowanie dzieci, w tym szczególnie z niepełnosprawnością wzroku. Zarówno jedna, jak i druga dyscyplina przemawiają bardzo sugestywnie do uczniów poprzez sztukę muzyczną, jako podstawowy i zasadniczy środek oddziaływania edukacyjno-rehabilitacyjnego. Muzyka dzięki dźwiękowej naturze, jest dla omawianej populacji dzieci bezpieczną, przyjazną, najbardziej komunikatywną i najprzystępniejszą ze wszystkich sztuk pięknych. Doświadczenie jej odbywa się w sposób bezpośredni, tj. bez angażowania niepełnosprawnego wzroku oraz analizatorów zastępczych. W wielu funkcjach, celach, zadaniach, warunkach i okolicznościach realizowania edukacji oraz terapii muzycznej można doszukać się wielu podobieństw, zbieżności i zapożyczeń, świadczących z jednej strony o ich interdyscyplinarności, z drugiej zaś transgresji. Stwierdzenie to leży między innymi u podstaw stosowania elementów edukacji muzycznej w tyflomuzykoterapii, a także - elementów tyflomuzykoterapii w edukacji muzycznej dzieci z trwałymi problemami widzenia. Przy jednoczesnym zachowaniu odrębności każdej z dyscyplin, a jednocześnie przekraczaniu ich granic można podejmować próby budowania optymalnej przestrzeni edukacyjno-terapeutycznej służącej wspieraniu indywidualnego, harmonijnego, wielostronnego rozwoju

niepełnosprawnego wzrokowo dziecka. Autor, dyplomowany pedagog muzyczny i jednocześnie także dyplomowany muzykoterapeuta zaprezentuje w swoim wystąpieniu doświadczenia zdobyte w ponad trzydziestodwuletniej praktyce klinicznej na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych im. Marii Grzegorzewskiej we Wrocławiu.

Słowa kluczowe: dziecko, edukacja artystyczna, muzyka, muzykoterapia, tyflomuzykoterapia

Interdisciplinary cooperation to support families with school age children
Współpraca interdyscyplinarna na rzecz wsparcia rodziny z dziećmi w wieku szkolnym

Dr Katarzyna Wojtanowicz (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)

Abstract

The aim of the speech is to demonstrate the role of cooperation between a social worker, a family assistant, a probation officer and school employees to support the family and the school-age child. Families with care and upbringing problems, involved in violence and experiencing crises experience many difficulties, which also affect children. They experience a number of educational, mental and social difficulties. In the process of helping and supporting the family and the child, cooperation and interdisciplinary interaction should be built. The speech focuses on presenting the principles and role of this cooperation and the benefits for the family and the child.

Keywords: interdisciplinary cooperation, help for the child and family, impact of out-of-school environments on the child and family

Abstrakt

Celem wystąpienia jest ukazanie roli współpracy pracownika socjalnego, asystenta rodziny, kuratora z pracownikami szkoły na rzecz wsparcia rodziny i dziecka w wieku szkolnym. Rodziny z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, uwikłane w przemoc, doświadczające kryzysów przeżywają wiele trudności, które w swoich skutkach dotyczą również dzieci. Przejawiają one szereg trudności edukacyjnych, psychicznych oraz w funkcjonowaniu społecznych. W procesie pomocy i wsparcia rodziny i dziecka należy budować współpracę oraz oddziaływać w wymiarze interdyscyplinarnym. Wystąpienie koncentruje się na ukazaniu zasad i roli tej współpracy oraz korzyściach wynikających dla rodziny i dziecka.

Słowa kluczowe: współpraca interdyscyplinarna, pomoc dziecku i rodzinie, oddziaływanie środowisk pozaszkolnych na dziecko i rodzinę

Polish diaspora community schools from Spain, Iceland, Turkey and Italy as an example of informal education in bilingual and multilingual environments

Szkoły polonijne z Hiszpanii, Islandii, Turcji i Włoch jako przykład edukacji nieformalnej w środowiskach dwu i wielojęzycznych

Dr Michalina Kasprzak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Abstract

The aim of the presentation is to characterize the activities of Polish diaspora community schools in Spain (Catalonia), Iceland (Reykjavik), Turkey (Antalya) and Italy (selected regions) as social institutions conducting educational activities. All schools operate under the auspices of Associations operating in the local area, promoting the language, culture, history and geography of Poland. In each of the institutions, **school classes** are an extracurricular activity for students during the week (specifically held on Saturdays). Children attending Polish schools are educated full-time in the local system, so all students are bilingual or multilingual. The speech will include descriptions of the functioning of schools, teaching strategies used and the role of institutions in strengthening and spreading the Polish language abroad among other topics. Similarities and differences regarding the activities of the discussed institutions will also be indicated. Moreover, all the discussed Polish schools are partners in the project "Pedagogical innovations in Polish diaspora community education. Supporting teachers' competences in a bilingual and multilingual environment". In short, the Polish PIE (Pedagogical Innovation in Education) project. The project is co-financed by the European Union. The main coordinator of the project is Dr. Michalina Kasprzak from the Learning Process Research Laboratory at the Faculty of Educational Studies of the University of Adam Mickiewicz in Poznań. The Polish PIE project includes activities related to the expansion and strengthening of teachers' socio-natural competences when using digital technologies (ICT tools) in Polish education. Therefore, the presentation will also contain examples of project activities completed so far.

Keywords: informal education, Polish schools, bilingualism, multilingualism, European project

Abstrakt

Celem wystąpienia jest charakterystyka działalności szkół polonijnych w Hiszpanii (Katalonia), Islandii (Reykjavik), Turcji (Antalya) i Włoszech (wybrane regiony) jako instytucji społecznych, prowadzących działalność edukacyjną. Wszystkie szkoły funkcjonują przy Stowarzyszeniach działających w środowisku lokalnym, w zakresie rozpowszechniania języka, kultury, historii i geografii Polski. W każdej z wymienionych instytucji zajęcia szkolne są dodatkową aktywnością dla uczniów w trakcie tygodnia (dokładniej w soboty). Dzieci uczęszczające do szkół polonijnych na co dzień objęte są edukacją formalną w systemie lokalnym, tak więc wszyscy uczniowie są dwu lub wielojęzyczni. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną m.in. opisy funkcjonowania szkół, stosowane strategie nauczania oraz rola instytucji we wzmacnianiu i rozpowszechnianiu języka polskiego za granicą. Wskazane zostaną również celem podobieństwa i różnice dotyczące działalności omawianych instytucji. Ponadto, wszystkie omawiane szkoły polonijne są partnerami w

projekcie „Innowacje pedagogiczne w edukacji polonijnej. Wspieranie kompetencji nauczycieli w środowisku dwu i wielojęzycznym”. W skrócie projekt Polish PIE (Pedagogical Innovation in Education). Projekt jest dofinansowany przez Unię Europejską. Koordynatorką główną projektu jest Dr Michalina Kasprzak z Pracowni Badań nad Procesem Uczenia się na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W ramach projektu Polish PIE realizowane są m.in. działania związane z rozbudowaniem i wzmocnieniem kompetencji społeczno-przyrodniczych nauczycieli przy wykorzystywaniu technologii cyfrowych (narzędzi TIK) w edukacji polonijnej. W związku z powyższym, podczas prezentacji zaprezentowane zostaną także przykłady zrealizowanych dotąd działań projektowych.

Słowa kluczowe: edukacja nieformalna, szkoły polonijne, dwujęzyczność, wielojęzyczność, projekt europejski

Modern technologies in the work of Polish speech therapists - research report

Nowoczesne technologie w pracy polskich logopedów - raport z badań

Dr Anna Michniuk (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Abstract

Modern technologies are used in an increasing number of fields and disciplines. They are widely used not only in business and marketing, but also in education. In recent years, many opportunities have arisen to implement them in the prevention, diagnosis and speech therapy processes. Educational publishers create and provide multimedia programs that support such aspects as communication, vocabulary learning, correct breathing training, and correct articulation. Robots are appearing in offices that can enrich this work with children and adolescents. Moreover, the situation of the COVID-19 pandemic has intensified the provision of speech therapy consultations and therapy remotely. What do Polish speech therapists think about the use of modern technologies in their work? How often and to what extent are they supported by digital media? How do they assess their usefulness in working with various difficulties that arise in patients? The speaker will answer these questions by referring to data collected during quantitative research (n=100), conducted together with Dr. Maria Fańciszevska (UG) in 2023 among Polish speech therapists working both in private institutions, as well as in kindergartens, schools and clinics.

Keywords: digital media, speech therapy, education, therapy

Abstrakt

Nowoczesne technologie znajdują zastosowanie w coraz to większej liczbie dziedzin i dyscyplin. Są powszechnie używane nie tylko w biznesie, marketingu, ale również w edukacji. W ostatnich latach powstało także wiele możliwości wdrożenia ich do profilaktyki, diagnozy i terapii logopedycznej. Wydawnictwa edukacyjne tworzą i udostępniają programy multimedialne wspierające między innymi: komunikację, naukę słownictwa, trening poprawnego oddechu, prawidłową artykulację. W gabinetach pojawiają się roboty, które mogą urozmaicać pracę z dziećmi i młodzieżą. Co więcej, sytuacja pandemii COVID-19 zintensyfikowała prowadzenie konsultacji i terapii logopedycznej w formie zdalnej. Co polscy logopedzi myślą o zastosowaniu nowoczesnych technologii w swojej pracy? Jak często i w jakim zakresie wspomagają się mediami cyfrowymi? Jak oceniają ich przydatność w pracy z różnymi trudnościami, które pojawiają się u pacjentów? Prelegentka odpowie na te pytania odwołując się do danych zebranych w czasie badań ilościowych (n=100), prowadzonych wraz z Dr Marią Fańciszevską (UG) w 2023 wśród polskich logopedów pracujących zarówno w placówkach prywatnych, jak również w przedszkolach, szkołach i poradniach.

Słowa kluczowe: media cyfrowe, logopedia, edukacja, terapia

Inequalities in textbooks. Thematic analysis based on the European Gender Equality Index

Nierówności w podręcznikach. Analiza tematyczna w oparciu o Europejski Indeks Równości Płci

Dr Aleksandra Gajda

(Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Abstract

The main aim of the study was to identify the image of women and men in Polish language and mathematics textbooks for the seventh and eighth grades of primary schools. Thematic analysis of the content of textbooks with elements of the constant comparison method was carried out based on the six domains of the Gender Equality Index: work, money, knowledge, power, time and health. A total of 56 textbooks were analyzed (32 textbooks and workbooks for Polish and 24 textbooks and workbooks for mathematics). The content of the analyzed textbooks seems to reflect the findings of the Gender Equality Index (GEI) regarding Polish social realities and indicates high gender polarization and inequality in favor of men. The results are discussed based on theories of cultural understanding of gender and gender roles, as well as similar findings from other research on educational content.

Keywords: femininity, masculinity, education, textbooks, gender equality, content analysis

Abstrakt

Głównym celem badania była identyfikacja obrazu kobiet i mężczyzn w podręcznikach do języka polskiego i matematyki dla siódmych i ósmych klas szkół podstawowych. Analizę tematyczną treści podręczników z elementami metody ciągłego porównywania przeprowadzono w oparciu o sześć dziedzin Indeksu Równości Płci: praca, pieniądze, wiedza, władza, czas i zdrowie. Łącznie przeanalizowano 56 podręczników (32 podręczniki i zeszyty ćwiczeń do języka polskiego oraz 24 podręczniki i zeszyty ćwiczeń do matematyki). Treść analizowanych podręczników wydaje się odzwierciedlać ustalenia Indeksu Równości Płci (GEI) dotyczące polskich realiów społecznych i wskazuje na dużą polaryzację płci i nierówności na korzyść mężczyzn. Wyniki omówiono w oparciu o teorie kulturowego rozumienia płci i ról płciowych, a także podobne ustalenia z innych badań nad treściami edukacyjnymi.

Słowa kluczowe: kobiecość, męskość, edukacja, podręczniki, równość płci, analiza treści

Assistance offered to preschool children with disabilities on the basis of decisions to award early development support and special education. The perspective of the last 5 years and forecast changes in case law in Poland

Dzieci w wieku przedszkolnym z niepełnosprawnościami w aspekcie pomocy oferowanej dzięki opinii o wczesnym wspomaganiu rozwoju oraz orzeczeniu o kształceniu specjalnym. Perspektywa ostatnich 5 lat i prognoza zmian orzecznictwa w Polsce

Dr Izabela Marczykowska (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

Preschool children with disabilities in Poland receive targeted, comprehensive, multidisciplinary help. It is awarded on the basis of documents issued by the Adjudicating Teams in Psychological and Pedagogical Counselling Centers for the period of pre-school education. These include decisions on special education and medical opinions on early support for child development. They are received on the basis of the child's or student's disability: a) deaf, b) hard of hearing, c) blind, d) visually impaired, e) physically disabled, including aphasia, f) mildly intellectually disabled, g) mildly intellectually disabled moderate degree, h) severely intellectually disabled, i) with autism, including Asperger's syndrome, j) with multiple disabilities. This speech will present the author's research conducted over the last five years at a Rzeszów clinic. The author will highlight the increase in the number of children diagnosed with childhood autism, atypical autism and Asperger's syndrome, and the increase in the number of preschool children diagnosed with motor disabilities due to genetic syndromes and motor aphasia. The author will refer to the recommendations received by institutions to properly support children by eliminating their educational deficits within the framework of revalidation and psychological and pedagogical assistance.

Keywords: support for children with disabilities, early development support, special education

Abstrakt

Dzieci w wieku przedszkolnym z niepełnosprawnością otrzymują w Polsce celową, kompleksową, wielospecjalistyczną pomoc. Przyznawana jest ona w oparciu o dokumenty wydane przez Zespoły Orzekające w Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych na okres wychowania przedszkolnego. Są to orzeczenia o kształceniu specjalnym oraz opinie o wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka. Otrzymywane są ze względu na: niepełnosprawność dziecka lub ucznia: a) niesłyszące, b) słabosłyszące, c) niewidzące, d) słabowidzące, e) niepełnosprawne ruchowo, w tym z afazją, f) niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim, g) niepełnosprawne intelektualnie w stopniu umiarkowanym, h) niepełnosprawne intelektualnie w stopniu znacznym, i) z autyzmem, w tym zespołem Aspergera, j) z niepełnosprawnością sprzężoną. Niniejsze wystąpienie przybliży badania autorki prowadzone w ciągu ostatnich pięciu lat w rzeszowskiej poradni. Autorka wskaże na wzrost liczby dzieci z diagnozą: autyzm dziecięcy, atypowy i Zespół Aspergera, wzrost liczby dzieci w wieku przedszkolnym z diagnozą niepełnosprawności ruchowej na tle zespołów

genetycznych oraz afazji motorycznej. Autorka odniesie się do zaleceń jakie otrzymują placówki, aby w należyty sposób wspierać dzieci niwelując ich deficyty w ramach rewalidacji oraz pomocy psychologiczno - pedagogicznej.

Słowa kluczowe: wsparcie dzieci z niepełnosprawnością, wczesne wspomaganie rozwoju, kształcenie specjalne

Diagnostic challenges in early school education in the changing educational reality

Wyzwania diagnostyczne w edukacji wczesnoszkolnej w zmieniającej się rzeczywistości oświatowej

Dr Beata Ciupińska (Akademia Piotrkowska w Piotrkowie Trybunalskim)

Abstract

The aim of the article is to demonstrate the importance of improving the diagnostic skills of teachers and pedagogues working with children in the context of a modern approach to working with learners with special educational needs. The speech addresses the issue of the constantly evolving diagnostic tasks of a foundation-stage school teacher resulting from the provisions of education law. Attention is paid to the possibility of recognizing learner problems in the course of educational and developmental work. Basic issues relating to diagnostic activities from a holistic perspective were also discussed, with particular emphasis on areas of cooperation with the non-school environment.

Keywords: psychological and pedagogical, student with special needs, diagnostic skills

Abstrakt

Celem artykułu jest wykazanie znaczenia doskonalenia umiejętności diagnostycznych nauczycieli i pedagogów pracujących z dziećmi w kontekście współczesnego, podejścia do pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W wystąpieniu podjęto problematykę, wciąż ewoluujących, zadań diagnostycznych nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej, jakie wynikają z przepisów prawa oświatowego. Zwrócono uwagę na kwestie możliwości rozpoznawania uczniowskich problemów w toku pracy edukacyjnej i wychowawczej. Podjęto także podstawowe zagadnienia odnoszące się do działań diagnostycznych w ujęciu holistycznym, ze szczególnym uwzględnieniem kierunków współpracy ze środowiskiem pozaszkolnym.

Słowa kluczowe: psychologiczno-pedagogiczna, uczeń ze specjalnymi potrzebami, umiejętności diagnostyczne

**Stereotypical image or personal brand
- film as a source of knowledge about disability**

**Stereotypowy wizerunek czy marka osobista
- film źródłem wiedzy o niepełnosprawności**

Dr Anna Bieganowska-Skóra (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

The speech will discuss the issue of ways of creating the character of a disabled hero in a feature film, treated as a tool for disseminating knowledge about disability. Selected films featuring a disabled person as the protagonist will be analyzed. The question will be answered whether the images disseminated by contemporary filmmakers are a repetition of a stereotypical image or a step towards building a personal brand, which disability may represent. All considerations will be placed in the context of the possibility of utilising the medium of film in the process of modifying attitudes towards people with disabilities.

Keywords: disability model, film image of disability, social attitudes, personal brand

Abstrakt

W wystąpieniu poruszona zostanie kwestia sposobów kreowania postaci niepełnosprawnego bohatera w filmie fabularnym traktowanym jako narzędzia upowszechniające wiedzę na temat niepełnosprawności. Przeanalizowane zostaną wybrane filmy, których bohaterem jest osoba z niepełnosprawnością. Udzielona zostanie odpowiedź na pytanie, czy upowszechniane przez współczesnych twórców filmowych obrazy są powieleniem stereotypowego wizerunku czy krokiem w stronę budowania marki osobistej, jaką może być niepełnosprawność. Całość rozważań zostanie osadzona w kontekście możliwości korzystania z dzieł filmowych w procesie modyfikowania postaw wobec osób z niepełnosprawnością.

Słowa kluczowe: model niepełnosprawności, wizerunek filmowy niepełnosprawności, postawy społeczne, marka osobista

Partnership for the development of language and reading skills in children with special developmental needs

Partnerstwo na rzecz rozwijania umiejętności językowych i czytelniczych dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi

Dr Kamil Kuracki (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Abstract

Cooperation between the family home and kindergarten/school/other institutions, aimed at early literacy of children with special development needs, is an important task of modern education. Although its effectiveness may depend on a variety of factors considered both on a micro and macro scale, there is no shortage of examples of good practices in the field of multi-entity projects supporting the cognitive and linguistic development of children. The aim of the speech will be to discuss the conditions of partnership for early literacy and to present selected programs and initiatives that implement this idea. Moreover, the results of qualitative research will also be presented using the method of focused group interviews, aimed at identifying the experiences of parents and teachers of children with special development needs in building partnerships to develop children's language and reading skills. It will discuss aspects including difficulties perceived by parents and teachers (organizational, communication, competences), as well as opportunities and needs related to effective and satisfying cooperation focused on organizing the early initiation of reading.

Keywords: educational partnerships, early reading initiations, reading, special educational needs, parents, teachers

Abstrakt

Podjęmowana na linii dom rodzinny - przedszkole/szkola-inne placówki współpraca, ukierunkowana na wczesną alfabetyzację dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi stanowi istotne zadanie współczesnej edukacji. Mimo, iż jej efektywność może zależeć od wielu czynników rozpatrywanych zarówno w skali mikro, jak i makro, w Polsce i za granicą nie brakuje przykładów tzw. dobrych praktyk w zakresie wielopodmiotowych przedsięwzięć służących wspomaganie rozwoju poznawczego i językowego dzieci. Celem wystąpienia będzie omówienie uwarunkowań partnerstwa na rzecz wczesnej alfabetyzacji oraz przedstawienie wybranych programów oraz inicjatyw służących realizacji tej idei. Co więcej, zaprezentowane zostaną również wyniki badań jakościowych przeprowadzonych z wykorzystaniem metody zogniskowanych wywiadów grupowych, ukierunkowanych na rozpoznanie doświadczeń rodziców i nauczycieli dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi w zakresie budowania partnerstwa na rzecz rozwijania umiejętności językowych i czytelniczych dzieci. Omówione zostaną w nim m.in. dostrzegane przez rodziców i nauczycieli trudności (organizacyjne, komunikacyjne, kompetencyjne), a także szanse i potrzeby związane z podejmowaniem efektywnej i satysfakcjonującej współpracy zorientowanej na organizację wczesnych inicjacji czytelniczych.

Słowa kluczowe: partnerstwa edukacyjne, wczesne inicjacje czytelnicze, czytanie, specjalne potrzeby edukacyjne, rodzice, nauczyciel

Community school and school in the community - two development strategies for a rural school and its entities.

Szkoła środowiskowa i szkoła w środowisku - dwie strategie rozwojowe szkoły wiejskiej i jej podmiotów.

Prof. Dr hab. Krystyna Chałas (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Abstract

A rural school operates in a specific environment, whose identity is determined by the structure of values, which include: the dignity of the farmer, land, work on the farm, farm and household, rural family, folk culture, nature. Their realization by students is a source of knowledge, a factor in developing thinking, imagination, ingenuity, developing various skills, and involvement in change and leading change here and now. Taking these values into consideration in the content of the educational and didactic process is the basis for building a community school. This value structure is the source of the student's acquisition of specific axiological competences, which are a factor in their multilateral and integral development. The integration of curriculum content with the content of rural values creates a development opportunity for teachers and the school, expressed in the search for new curriculum structures, goals, tasks, methods and forms of work. This is how creativity at school and community school creativity is born. The creative use of these opportunities is the basis for the development of school culture and the transformation of a rural school into a creative school. The point is that creative activities are also aimed at the development of the socio-cultural environment through subjective activities of school entities to implement rural values. In this way, the school occupies a significant place in the local community, becoming a creative school within said community. The school in the community is a kind of incubator of new solutions in the socio-cultural life of the village, a kind of center of developed offers of innovative solutions to existing problems in various spheres of functioning of the rural community, tailored to the challenges of today. It is a source of development of creative thinking and ingenuity. However, a fundamental question arises: how to build the pedagogical concept of a community school and a school in the community in the perspective of realizing rural values? how to implement it; What conditions must be met for a community school and a school in a rural environment to be a creative school?

Keywords: community school, school in the community, rural school, rural values, development opportunities for a rural child

Abstrakt

Szkoła środowiskowa i szkoła w środowisku - dwie strategie rozwojowe szkoły wiejskiej i jej podmiotów. Szkoła wiejska funkcjonuje w specyficznym środowisku, którego tożsamość określa struktura wartości. Do nich zalicza się : godność rolnika, ziemię, pracę na roli, gospodarstwo rolne i domowe, rodzinę wiejską, kulturę ludową, przyrodę. Ich urzeczywistnianie przez uczniów stanowi źródło wiedzy, czynnik rozwijania myślenia, wyobraźni, pomysłowości, rozwijania różnych umiejętności, zaangażowania w zmianę i kierowanie zmianą tu i teraz. Uwzględnienie tych wartości w treściach procesu wychowawczo-dydaktycznego stanowi podstawę budowania szkoły środowiskowej. Ta struktura wartości stanowi źródło nabywania przez ucznia określonych kompetencji aksjologicznych stanowiących czynnik jego wielostronnego i integralnego rozwoju. Integracja

treści programowych z treściami wartości wiejskich stwarza szansę rozwojową dla nauczycieli i szkoły, wyrażającą się w poszukiwaniu nowych struktur programowych, celów, zadań, metod i form pracy. Tak rodzi się twórczość w szkole i twórczość szkoły środowiskowej. Twórcze wykorzystanie tych szans stanowi płaszczyznę, na której następuje rozwój kultury szkoły, następuje przekształcanie szkoły wiejskiej w szkołę twórczą. Rzecz w tym by działania twórcze skierowane były również na rozwój środowiska społeczno-kulturowego poprzez podmiotowe działania podmiotów szkoły na rzecz urzeczywistniania wartości wiejskich. W ten sposób szkoła zajmuje znaczące miejsce w środowisku lokalnym. Staje się twórczą szkołą w środowisku. Szkoła w środowisku stanowi swego rodzaju inkubator nowych rozwiązań w życiu społeczno- kulturowym wsi, swego rodzaju centrum wypracowanych ofert innowacyjnych rozwiązań istniejących problemów w różnych sferach funkcjonowania społeczności wiejskiej, na miarę wyzwań współczesności. Stanowi źródło rozwoju myślenia twórczego, pomysłowości. Powstaje zasadnicze pytanie: w jaki sposób budować koncepcje pedagogiczną szkoły środowiskowej i szkoły w środowisku w perspektywie urzeczywistniania wartości wiejskich? w jaki sposób ją wdrażać; jakie warunki muszą być spełnione by szkoła środowiskowa i szkoła w środowisku wiejskim była szkołą twórczą?

Słowa kluczowe: szkoła środowiskowa, szkoła w środowisku, szkoła wiejska, wartości wiejskie, szanse rozwojowe dziecka wiejskiego

The phenomenon of depopulation in the education system in the context of the demographic forecast for Poland until 2060

Zjawisko depopulacji w systemie edukacji w kontekście prognozy demograficznej dla Polski do 2060

Dr hab. prof. UR Ryszard Pęczkowski (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

The phenomenon of depopulation occurs when, in a specific area and at a specific time, processes take place leading to a constant decrease in the demographic potential that makes it impossible to maintain the existing human, social and economic capital and its growth based on internal demographic and economic resources. The depopulation process is characterized, on the one hand, by a significant decline in the number of inhabitants, and, on the other hand, by a significant change in the demographic structure of the population in a given area. From this perspective, this phenomenon is a process taking place over a long period of time. For over 30 years, Poland has been in a deep demographic crisis, as evidenced by statistical data. In 2010, the population of Poland was 38.53 million, and after 12 years it fell to 37.766 million, and according to the latest forecasts for Poland, by 2060 there will be only 30.93 million. The depopulation of Polish society is a phenomenon that has a huge impact on many areas of economic and social life, and the first area to experience the effects most quickly is the education system. The subject of my speech is the analysis of the phenomenon of depopulation along with the characteristics of the basic factors influencing the scale of this phenomenon. Another aspect is the analysis of the depopulation phenomenon in primary educational groups, namely: in the group of children aged 0-2 years, 3-6 years and 7-14 years, with particular emphasis on the effects resulting from the systematically decreasing population size in particular age groups for the institutionalized day-care system (nurseries, kindergartens) and the primary school system. The speech will end with an attempt to determine the necessary actions that, in the author's opinion, will allow the unfavorable demographic trends to be stopped and, in the long run, reversed.

Keywords: depopulation, education system

Abstrakt

Zjawisko depopulacji występuje wówczas, gdy na określonym obszarze i w określonym czasie mają miejsce procesy prowadzące do stałego zmniejszania się potencjału demograficznego uniemożliwiającego utrzymanie istniejącego kapitału ludzkiego, społecznego i ekonomicznego oraz jego wzrostu w oparciu o własne zasoby demograficzne i ekonomiczne. Proces depopulacji charakteryzuje się z jednej strony znaczącym spadkiem liczby mieszkańców, z drugiej zaś istotną zmianą struktury demograficznej populacji na danym obszarze. W takim ujęciu zjawisko to ma charakter procesu dokonującego się w dłuższej perspektywie czasowej. Od ponad 30 lat Polska znajduje się w głębokim kryzysie demograficznym o czym świadczą dane statystyczne. W 2010 roku ludność Polski liczyła 38 530 tys., by po upływie 12 lat osiągnąć poziom 37 766 tys., a według najnowszych prognoz dla Polski do 2060 będzie nas zaledwie 30 925,6 tys. Depopulacja społeczeństwa polskiego to zjawisko mające ogromny wpływ na wiele obszarów życia gospodarczego i społecznego, a pierwszym obszarem który najszybciej doświadcza skutków jest system edukacji. Przedmiotem wystąpienia będzie analiza zjawiska depopulacji wraz z charakterystyką podstawowych czynników mających wpływ na skalę tego zjawiska. Kolejny aspekt to analiza depopulacji zjawiska w podstawowych grupach edukacyjnych, a mianowicie: w grupie dzieci w wieku 0 – 2 lata, 3 – 6 lat oraz 7 – 14 lat, ze szczególnym uwzględnieniem skutków, jakie wynikają z systematycznie zmniejszającej się

liczebności populacji w poszczególnych grup wiekowych dla zinstytucjonalizowanego systemu opieki (żłobki, przedszkola) oraz systemu szkół podstawowych. Całość wystąpienia zakończy próba określenia niezbędnych działań, podjęcie których pozwoli, zdaniem Autora, na zahamowanie niekorzystnych tendencji demograficznych, a w dłuższej perspektywie czasowej ich odwrócenie.

Słowa kluczowe: depopulacja, system edukacji

Research on children's doodling

Badania nad bazgrołą dziecięcą

Prof. dr hab. Urszula Szućcik (Uniwersytet Śląski)

Abstract

In my speech, I will present the assumptions and results of research on children's doodling. The aim of the research was to analyze the structure of children's doodling and its developmental features, as a result of which I obtained an answer to the question to what extent the stimulation of visual perception in 2-3-year-old children shapes their motor behavior - plastic activity. As we know, this is one of the most difficult periods to study in the development of a child's drawing creativity. During this time, the areas of the child's cognitive, operational and communicative development are formed and integrated. I asked myself to what extent the stimulation of a 2-3-year-old child's visual perception influences their doodling, and how it changes its structure as a result of this influence. The research was complementary. A synthesis of quantitative and qualitative research was used. The entire research is documented by extensive illustrative material showing the diversity and originality of solutions in children's doodles. I proved the thesis about the importance of stimulating children's doodling through visual perception. It can be considered that children's doodles illustrate and create a chain of transformations of children's experience.

Keywords: artistic creativity, doodling, child, visual perception

Abstrakt

W swoim wystąpieniu przedstawię założenia i wyniki badań nad bazgrołą dziecięcą. Celem badań była analiza struktury bazgroły dziecięcej i jej cech rozwojowych, w wyniku których uzyskałam odpowiedź na pytanie, na ile stymulacja percepcji wzrokowej dzieci 2, 3-letnich kształtuje ich zachowania motoryczne - działanie plastyczne. Jak wiadomo jest to jeden z najtrudniejszych do badań okres w rozwoju twórczości rysunkowej dziecka. W tym czasie kształtują się i integrują obszary rozwoju poznawczego, działaniowego i komunikacyjnego dziecka. Zadałam sobie pytanie w jakim zakresie stymulacja percepcji wzrokowej dziecka 2,3- letniego oddziałuje na jego bazgrołę, jak zmienia strukturę w wyniku tego oddziaływania. Badania miały charakter komplementarny. Dokonano syntezy badań ilościowych i jakościowych. Całość badań dokumentuje obszerny materiał ilustracyjny ukazujący różnorodność i oryginalność rozwiązań w bazgrołach dziecięcych. Udowodniłam tezę o ważności stymulacji bazgrania dzieci przez percepcję wzrokową. Można uznać, że bazgroła dziecięca obrazuje i tworzy łańcuch transformacji dziecięcego doświadczenia.

Słowa kluczowe: twórczość plastyczna, bazgroła, dziecko, percepcja wzrokowa

The liberated student - the enslaved teacher versus Pierre Lévy's collective intelligence

Wyzwolony uczeń – zniewolony nauczyciel versus kolektywna inteligencja Pierre a Lévy ego

Dr hab. prof. UR Marta Wrońska (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

The inspiration behind this paper was my participation in an academic debate that took place at the University of Warsaw on May 23, 2023, and its main guest was Sam Altman. He is a young man who, at the age of 30 in 2015, together with Elon Musk and an IT specialist from Poland, Wojciech Zaremba, founded the Open AI company (a research organization specializing in artificial intelligence, constructing such artificial intelligence models as GPT-3, GPT-4, and the very popular ChatGPT). In my speech, I discuss three perspectives related to the education process. A liberated student represents an attitude in which an individual uses access to a rich media space in order to expand their knowledge and develop their skills. Thanks to access to various sources of information and communication tools, students have the opportunity to independently acquire knowledge and explore different perspectives. However, the illusion of infallibility may arise when students believe such tools are possessed of complete infallibility and unquestioned knowledge, which may lead to a lack of critical thinking. In turn, teacher captivity refers to a situation in which teachers may feel a certain lack of confidence in the growing role of media and technology in the teaching process. The media space can be a challenge for teachers who must adapt to a rapidly changing information and technological environment. Lack of confidence may impact on the ability of teachers to use new tools (including ChatGPT), assess the credibility of information sources and face challenges related to digital communication. The third perspective is Pierre Lévy's concept of collective intelligence. The author emphasizes the potential of cooperation and exchange of information in the media space, which can lead to creative development of knowledge and joint problem solving. In this context, the media space becomes a place where the liberated student can develop, the enslaved teacher can discover new teaching methods, and collective intelligence can lead to new social and intellectual achievements.

Keywords: child, school, collective intelligence, Pierre Levy

Abstrakt

Inspiracją do tak sformułowanego tematu był mój udział w debacie naukowej, które miała miejsce w Uniwersytecie Warszawskim, 23 maja 2023 r., a jej głównym gościem był Sam Altman. To młody człowiek, który w wieku 30 lat w 2015 roku wraz z Elonem Muskiem i informatykiem z Polski Wojciechem Zarembą, założył firmę Open AI (organizacja badawcza zajmująca się sztuczną inteligencją-artificial intelligence, i skonstruowała takie modele sztucznej inteligencji jak GPT-3, GPT-4, oraz bardzo popularny ChatGPT). W swoim wystąpieniu omawiam trzy perspektywy związane z procesem kształcenia. Wyzwolony uczeń reprezentuje postawę, w której jednostka korzysta z dostępu do bogatej przestrzeni medialnej, w celu poszerzenia swojej wiedzy i rozwijania umiejętności. Dzięki dostępowi do różnorodnych źródeł informacji i narzędzi komunikacyjnych, uczniowie mają możliwość samodzielnego zdobywania wiedzy i eksplorowania różnych perspektyw. Jednakże, iluzja

nieomyślności może pojawić się, gdy uczniowie uwierzą, że posiadają pełną i niekwestionowaną wiedzę, co może prowadzić do braku krytycznego myślenia. Z kolei zniewolony nauczyciel odnosi się do sytuacji, w której nauczyciele mogą odczuwać pewien brak pewności siebie wobec rosnącej roli mediów i technologii w procesie nauczania. Przestrzeń medialna może stanowić wyzwanie dla nauczycieli, którzy muszą dostosować się do szybko zmieniającego się środowiska informacyjnego i technologicznego. Brak pewności może pojawić się w zakresie umiejętności korzystania z nowych narzędzi (w tym właśnie ChatGPT), oceny wiarygodności źródeł informacji i wyzwań związanych z cyfrową komunikacją. Trzecią perspektywą jest koncepcja kolektywnej inteligencji Pierre'a Lévy'ego. Autor podkreśla potencjał współpracy i wymiany informacji w przestrzeni medialnej, która może prowadzić do twórczego rozwoju wiedzy i wspólnego rozwiązywania problemów. W tym kontekście przestrzeń medialna staje się miejscem, w którym wyzwolony uczeń może rozwijać się, zniewolony nauczyciel może odkrywać nowe metody nauczania, a kolektywna inteligencja może prowadzić do nowych społecznych i intelektualnych osiągnięć.

Słowa kluczowe: dziecko, szkoła, kolektywna inteligencja, Pierre Levy

Artificial intelligence instead of education?

Sztuczna inteligencja zamiast edukacji?

Dr hab. prof. UZ Mirosław Kowalski (Uniwersytet Zielonogórski)

Abstract

The progress of civilization is the basis for enormous changes in the life of every person. Development of information technology and telecommunications, multimedia platforms, ChatGPT and artificial intelligence is a huge step in the history of the entire civilization. This evolution from the industrial era, where we were dealing with an industrial society, takes us to an information society/society based on artificial intelligence. Information becomes the basis not only for the efficient functioning of all types of institutions and the quality of people's lives - but also, and perhaps above all, for the educational process. Is it any wonder then that the starting point of the discourse on contemporary education is the progress of civilization and everything that is identified with advanced ChatGPT language models/artificial intelligence? What may be the educational benefits and consequences of using artificial intelligence?

Keywords: education, artificial intelligence, youth

Abstrakt

Postęp cywilizacyjny jest podłożem ogromnych zmian w życiu każdego człowieka. Rozwój techniki informatycznej, telekomunikacyjnej, tzw. multimediiów, ChatGPT-i i sztucznej inteligencji jest ogromnym krokiem w dziejach całej cywilizacji. Ewolucja ta z ery industrialnej, gdzie mieliśmy do czynienia ze społeczeństwem przemysłowym przenosi nas do społeczeństwa informacyjnego/społeczeństwa opartego na sztucznej inteligencji. Informacja staje się podstawą nie tylko sprawnego funkcjonowania wszelkiego typu instytucji, jakości życia ludzi - ale również, a może przede wszystkim - procesu edukacji. Czy zatem, można się dziwić, że punktem wyjścia dyskursu nad współczesną edukacją czyni się postęp cywilizacyjny oraz wszystko to, co jest utożsamiane z zaawansowanymi modelami językowymi ChatGPT/sztuczna inteligencją? Jakie mogą być edukacyjne korzyści, ale również konsekwencje wykorzystywania sztucznej inteligencji?

Słowa kluczowe: edukacja, sztuczna inteligencja, młodzież

On the edge of creativity in the temporal dimension Na obrzeżach twórczości w wymiarze temporalnym

Prof. dr hab. Janusz Kirenko (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), dr hab. prof.
UR Marta Uberman (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

The speech presents an attempt to define the phenomenon of creativity at many levels and in numerous dimensions, starting from the accepted understanding of the essence of humanity and man, the importance of the indicated ideal in the traditional creation of achievable features and values, which takes place in the humanities and social sciences, and in this case, more or less perfect images from components shown in them, which determine both full and partial efficiency.

Keywords: creativity, temporal satisfaction, disability, education

Abstrakt

Próba definiowania fenomenu twórczości na wielu poziomach i w licznych wymiarach, wychodząc chociażby od przyjętego rozumienia istoty człowieczeństwa i człowieka, znaczenia wskazanego ideału w tradycyjnym kreowaniu osiągalnych cech i wartości, co ma miejsce w naukach humanistycznych i społecznych, a w tym przypadku mniej lub bardziej doskonałych wizerunków z ukazanymi w nich składowymi, stanowiącymi zarówno o pełnej, jak niepełnej sprawności.

Słowa kluczowe: twórczość, temporalna satysfakcja, niepełnosprawność, edukacja

**Pitfalls of education.
Passion, development, motivation and child's freedom**

Pułapki edukacji. Pasja, rozwój, motywacja a wolność dziecka

Dr hab. prof. UMCS Izabella Maria Łukasik, dr hab. Agnieszka Buczak
(Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

Supporting a child's development is the most important goal of education. Nowadays, there is a common belief that schools cannot fulfill their educational functions without the involvement of parents. Moreover, parents are responsible for their child's education. Criticism of the effectiveness of school work, combined with the pressure to achieve, encourages parents to look for opportunities to develop school skills as well as passions and interests by participating in extracurricular activities. Parents are convinced that it is their responsibility to enroll their child in math tutoring, English lessons, playing an instrument, robotics classes, as well as sports and art classes. The educational services market is opening up to the needs of parents, expanding its offer every year. Not only students who have learning difficulties or those preparing for the final exams, but also the vast majority of preschool and school-age children participate in additional classes. First-grade primary school students take part in private mathematics lessons, and infants from the age of 4 months learn English. The authors of the speech quote the opinions of educators and psychologists about children being overloaded with extracurricular activities and threats to development caused by helicopter parents, and research on educational burnout. Referring to the theory of self-determination, they draw attention to the importance of family relationships (need for relationships), the child's freedom and subjectivity (need for autonomy), and the sense of meaning in undertaken actions (need for competence). The sense of self-determination is closely related to internal motivation, which promotes conscious development, internalization of values, satisfaction of needs, life satisfaction and effective action in adulthood. At the same time, external motivation, a controlling communication style and the related parental pressure not only pose a threat to the child's freedom and free development, but also result in a lower level of creativity, satisfaction and effective action.

Keywords: self-determination theory, child, parent, education

Abstrakt

Wspieranie rozwoju dziecka to najważniejszy cel edukacji. Współcześnie powszechne jest przekonanie, że szkoła nie może spełnić swoich funkcji edukacyjnych bez zaangażowania rodziców. Co więcej, to rodzice są odpowiedzialni za edukację dziecka. Krytyka efektywności pracy szkoły, przy jednoczesnej presji osiągnięć, skłania rodziców do szukania możliwości rozwijania umiejętności szkolnych oraz pasji i zainteresowań poprzez uczestnictwo w zajęciach dodatkowych. Rodzice są przekonani, że ich obowiązkiem jest zapisanie dziecka na korepetycje z matematyki, lekcje angielskiego, gry na instrumencie, zajęcia z robotyki, a także sportowe czy artystyczne. Rynek usług edukacyjnych otwiera się na potrzeby rodziców z roku na rok poszerzając swoją ofertę. W zajęciach dodatkowych uczestniczą już nie tylko uczniowie, mający trudności w nauce czy przygotowujący się do matury, ale zdecydowana większość dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Z prywatnych lekcji matematyki korzystają już uczniowie klas pierwszych szkoły podstawowej, a języka angielskiego uczą się niemowlęta od 4 miesiąca życia. Autorki wystąpienia przywołują opinie pedagogów i psychologów o przeciążeniu dzieci zajęciami pozaszkolnymi, zagrożeniach dla rozwoju wywołanych przez tzw. helikopterowych rodziców, badania nad wypaleniem szkolnym. Nawiązując do teorii autodeterminacji, zwracają uwagę na znaczenie relacji rodzinnych (potrzeba relacji), wolności i podmiotowości dziecka

(potrzeba autonomii), poczucia sensu podejmowanych działań (potrzeba kompetencji). Poczucie autodeterminacji ściśle wiąże się z motywacją wewnętrzną, która sprzyja świadomemu rozwojowi, internalizacji wartości, zaspokojeniu potrzeb, zadowoleniu z życia i skutecznemu działaniu w dorosłości. Jednocześnie motywacja zewnętrzna, kontrolujący styl komunikacji i związana z nimi presja rodzicielska nie tylko stanowią zagrożenie dla wolności i swobodnego rozwoju dziecka, ale skutkują niższym poziomem kreatywności, zadowolenia i efektywnego działania.

Słowa kluczowe: teoria autodeterminacji, dziecko, rodzice, edukacja

Readiness of 6-year-old children to start school in the opinion of kindergarten teachers

Gotowość dzieci 6 letnich do podjęcia nauki w szkole w opinii nauczycieli przedszkoli

Mgr Ewa Zimny (Małopolska Uczelnia Państwowa w Oświęcimiu)

Abstract

School maturity, also known as school readiness, is the achievement by a preschool child of such a level of social, cognitive, emotional and physical development that makes the child ready to start school education. School readiness is most often associated with readiness to read and write, but school maturity is also the ability to recognize, name and cope with emotions, independence, communication and integration. The current Core Curriculum for Preschool Education specifies what knowledge and skills children should achieve when they finish kindergarten. When planning their teaching and educational work, the teacher selects methods, resources and content that guarantee full implementation of the core curriculum. When organizing guided classes, this curriculum takes into account the abilities and needs of children. Together with children reaching school maturity, in accordance with the recommendations of the Council of Europe, we develop key competences in children that will allow them to fully participate in social life and effectively cope with changes in the labor market in the future. Information about the child's school readiness that parents receive shows areas in which the child is doing very well, where there are difficulties, and what abilities and predispositions the child has. Only a child who has reached school readiness and meets the school's requirements can start school.

Keywords: kindergarten, teacher, school readiness, core curriculum, key competences

Abstrakt

Dojrzałość szkolna, zwana również gotowością szkolną to osiągnięcie przez dziecko przedszkolne takiego poziom rozwoju społecznego, poznawczego, emocjonalnego i fizycznego, który sprawia, że jest ono gotowe do rozpoczęcia edukacji szkolnej. Gotowość szkolna najczęściej kojarzona jest jako, gotowość do czytania i pisania, a przecież dojrzałość szkolna to również umiejętność rozpoznawania, nazywania i radzenia sobie z emocjami, samodzielność, komunikacja, integracja. Obowiązująca Podstawa Programowa Wychowania Przedszkolnego określa jaką wiedzę i umiejętności powinny osiągnąć dzieci kończące przedszkole. Nauczyciel planując swoją pracę dydaktyczno-wychowawczą wybiera takie metody, środki i treści, które gwarantują na pełną realizację podstawy programowej. Organizując zajęcia kierowane bierze pod uwagę możliwości i potrzeby dzieci. Wraz z osiągnięciem przez dzieci dojrzałości szkolnej, zgodnie z zaleceniem Rady Europy rozwijamy u dzieci kompetencje kluczowe, które pozwolą im w pełni uczestniczyć w życiu społecznym i skutecznie radzić sobie w przyszłości ze zmianami na rynku pracy. Informacja o dojrzałości szkolnej dziecka, którą otrzymują rodzice, pokazuje w jakich obszarach dziecko radzi sobie bardzo dobrze, gdzie występują trudności, jakie zdolności i predyspozycje posiada. Naukę w szkole może rozpocząć dziecko, które osiągnęło dojrzałość szkolną i sprosta wymaganiom szkoły.

Słowa kluczowe: przedszkole, nauczyciel, gotowość szkolna, podstawa programowa, kompetencje kluczowe

Discovery through inquiry as a strategy for dynamizing the development of solution design skills in early childhood education students

Odkrywanie przez dociekanie jako strategia dynamizowania rozwoju umiejętności projektowania rozwiązania u uczniów edukacji wczesnoszkolnej

Dr Anna Ozga (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)

Abstract

School work is increasingly criticized for teaching based on the transmission of knowledge, where the learner's task is to absorb information, not to understand and explain it. The counterbalance to the adaptive model is the emancipatory model (participatory education) based on the assumptions of constructivism, which explains learning as a process of discovering knowledge in the course of personal exploration of the world. One of the working methods that fits into the new vision of the school is Inquiry Based Science Education, which allows the child to act, search and discover independently. Projects implemented around the world and in Poland to popularize discovery through inquiry (e.g. Fibonacci, Young Explorers' Clubs, IBSE Academy Foundation), as well as the accompanying evaluation studies, have confirmed the possibilities of working with this method with students of the first stage of education, and have also revealed the multiple benefits observed in the participants of such studies. activities, e.g.: development of research skills, abstract, critical and questioning thinking. These facts became the basis for the experimental research undertaken. Their goal was to show the changes taking place in the ability to design a solution in students of the first stage of education (which was considered a dependent variable) due to the introduction of a new method of working with children. Eleven teachers who registered their classes for the "Child as a researcher" project acquired the skills to conduct teaching using IBSE during the workshops. Its implementation into everyday educational practice was considered an independent variable. The dependent variable was measured twice in their classes, i.e. 200 second-grade students from primary schools in the Świętokrzyskie Voivodeship. Quantitative analysis revealed a statistically significant increase in the examined skill.

Keywords: early childhood education student, work methods developing students' thinking, discovery through inquiry method

Abstrakt

Pracę szkoły coraz częściej krytykuje się za nauczanie oparte na transmisji wiedzy, gdzie zadaniem uczącego się jest przyswajanie informacji, a nie ich rozumienie i wyjaśnianie. Przeciwwagą dla modelu adaptacyjnego stanowi model emancypacyjny (edukacji uczestniczącej) oparty na założeniach konstruktywizmu, który uczenie się wyjaśnia jako proces odkrywania wiedzy w toku osobistej eksploracji świata. Jedną z metod pracy, która wpisuje się w nową wizję szkoły jest odkrywanie przez dociekanie (Inquiry Based Science Education), pozwala bowiem dziecku samodzielnie działać, poszukiwać i odkrywać. Realizowane na świecie i w Polsce projekty popularyzujące odkrywanie przez dociekanie (np. Fibonacci, Kluby Młodych Odkrywców, Fundacja Akademia IBSE), a także towarzyszące im badania ewaluacyjne potwierdziły możliwości pracy tą metodą z uczniami pierwszego etapu edukacji, ujawniły także wielorakie korzyści obserwowane u uczestników tak prowadzonych zajęć, np.: rozwój umiejętności badawczych, myślenia abstrakcyjnego, krytycznego i pytajnego. Fakty te stały się podłożem podjętych badań eksperymentalnych. Za ich cel przyjęto ukazanie zmian zachodzących w obrębie umiejętności projektowania rozwiązania u uczniów pierwszego etapu edukacji (co uznano za zmienną zależną) pod wpływem wprowadzenia nowej metody pracy z dziećmi. Jedenastu nauczycieli, którzy zgłosili swoje klasy do projektu „Dziecko jako badacz”, w trakcie warsztatów nabyło umiejętności realizowania dydaktyki przy użyciu IBSE. Wdrożenie jej do codziennej praktyki edukacyjnej uznano za zmienną niezależną. Dwukrotnym pomiarem zmiennej zależnej objęto

prowadzone przez nich klasy, czyli 200 uczniów klas drugich ze szkół podstawowych z województwa świętokrzyskiego. Analiza ilościowa ujawniła istotny statystycznie wzrost w zakresie badanej umiejętności.

Słowa kluczowe: uczeń edukacji wczesnoszkolnej, metody pracy rozwijające myślenie uczniów, metoda odkrywanie przez dociekani

A school that cares for the well-being of children - victims and witnesses of domestic violence

Szkoła dbająca o dobrostan dzieci – ofiar i świadków przemocy domowej

Dr Monika Czyżewska

(Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Abstract

The sine qua non for a child's proper development is a sense of security. Numerous studies on the relationship between school and the local environment in the context of domestic violence emphasize the important role of school as a source of support for students experiencing difficulties. In the years 2007-2020, I conducted two qualitative studies in Warsaw's Praga district, focusing on the role of primary school employees in preventing domestic violence experienced by students. The first study (2007-2008, importantly, took place before an amendment to the Act was introduced on counteracting domestic violence in 2010) included 10 respondents, while the second one, conducted in 2019-20, included 15 people. Research results indicate that over the years, the local context is becoming an increasingly important aspect of working with a child victim of violence and his or her family, which in the case of counteracting domestic violence takes the form of cooperation between representatives of various types of services and entities, formally called interdisciplinary teams, which, after the introduction of amendment to the Act on counteracting domestic violence (in 2010) are mandatory in every commune. Cooperation in these teams is generally assessed positively, but those education representatives who have already worked together (voluntarily, before it became a legal obligation) consider the current form of joint activities to be too bureaucratic. The local community sees new teams as an opportunity to build support and trust, but those who remember the more free, grass-roots version of the teams believe that today it is more difficult to actually help the child and his family. It is possible that the observed reluctance to participate in interdisciplinary teams results from the historical experiences of Central and Eastern Europe during communism. Society has still not moved from an oppositional attitude (where cooperation with the state is perceived as "collaboration") to a participatory one. In my speech, I will highlight the research results which indicate that the involvement and support of students from teachers in difficult situations is a valuable civic lesson, and the cooperation of society with the state is crucial for effective mechanisms for protecting children and counteracting domestic violence, and therefore, to ensure the mental and physical well-being of children.

Keywords: school, domestic violence, child welfare, cooperation between institutions, protection of children against violence

Abstrakt

Warunkiem sine qua non dla prawidłowego rozwoju dziecka jest poczucie bezpieczeństwa. Liczne badania dotyczące relacji między szkołą a środowiskiem lokalnym w kontekście przemocy domowej podkreślają istotną rolę szkoły jako źródła wsparcia dla uczniów przeżywających trudność. W latach 2007-2020 przeprowadziłam dwukrotne badania jakościowe na warszawskiej Pradze, skupiając się na roli pracowników szkół podstawowych

w przeciwdziałaniu przemocy domowej której doświadczają uczniowie. Pierwsze badanie (2007-2008, co istotne, miało miejsce przed wprowadzeniem nowelizacji Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w 2010 r.) obejmowało 10 respondentów, podczas gdy drugie, przeprowadzone w latach 2019-20, objęło 15 osób. Wyniki badań wskazują, że w miarę upływu lat coraz istotniejszym wątkiem pracy z dzieckiem-ofiarą przemocy i jego rodziną staje się kontekst lokalny, który w przypadku przeciwdziałania przemocy domowej przybiera postać współpracy przedstawicieli różnego rodzaju służb i podmiotów, formalnie nazywanych zespołami interdyscyplinarnymi, które po wprowadzeniu nowelizacji Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (w 2010 roku) są obowiązkowo zakładane w każdej gminie. Współpraca w tych zespołach jest ogólnie pozytywnie oceniana, jednak ci przedstawiciele oświaty, którzy już wcześniej pracowali razem (dobrowolnie, zanim stało się to obowiązkiem prawnym), uważają obecną formę wspólnych działań za zbyt biurokratyzowaną. Lokalna społeczność widzi nowe zespoły jako szansę na budowanie wsparcia i zaufania, ale ci, którzy pamiętają bardziej swobodną, inicjowaną oddolnie wersję zespołów, uważają, że dziś trudniej jest realnie pomóc dziecku i jego rodzinie. Możliwe, że obserwowana niechęć do uczestnictwa w zespołach interdyscyplinarnych wynika z historycznych doświadczeń Europy Środkowo-Wschodniej z czasów komunizmu. Społeczeństwo wciąż nie przeszło od postawy opozycyjnej (gdzie współpraca z państwem jest postrzegana jako „kolaboracja”) do partycypacyjnej. W moim wystąpieniu podkreślę te wyniki badania, które wskazują, że zaangażowanie i wsparcie uczniów ze strony nauczycieli w trudnych sytuacjach stanowi cenną lekcję obywatelską, a współdziałanie społeczeństwa z państwem jest kluczowe dla skutecznych mechanizmów ochrony dzieci i przeciwdziałania przemocy domowej, a co za tym idzie, dla zapewnienia dobrostanu psychicznego i fizycznego dzieci.

Słowa kluczowe: szkoła, przemoc domowa, dobrostan dziecka, współpraca instytucji, ochrona dzieci przed przemocą

Supporting the psychosocial potential of young people based on the me_HeLi-D project

Wspieranie potencjału psychospołecznego młodzieży na podstawie projektu me_HeLi-D

Dr hab. Katarzyna Borzucka-Sitkiewicz, dr Katarzyna Kowalczyńska-Grabowska
(Uniwersytet Śląski)

Abstract

The project presented during the conference is called "Mental Health Literacy and Diversity. Enhancing Mental Health and Resilience through digital Resources for Youth" (me_HeLi-D). The project is implemented under the Erasmus+ program in international partnership. It is focused on directly improving mental health and building mental health skills, and more indirectly, promoting diversity awareness among students. The aim of the project is to develop a research-based digital tool, publicly available, for a specific target group of students (aged 12 to 15). The tool is intended to serve students in supporting their personal resources, strengthening and spreading knowledge about mental health. The project consortium includes professionally active teachers, health psychologists and clinical psychologists, as well as scientists dealing with inclusive education, pedagogy, psychology, sociology and computer science.

Keywords: psychosocial health, youth, digital tools, well-being

Abstrakt

Podczas konferencji zostanie zaprezentowany projekt: "Mental Health Literacy and Diversity. Enhancing Mental Health and Resilience through digital Resources for Youth" (me_HeLi-D). Projekt jest realizowany w ramach programu Erasmus+ w partnerstwie międzynarodowym. Jest on zorientowany na bezpośrednią poprawę zdrowia psychicznego i budowanie umiejętności w jego zakresie, a bardziej pośrednio, promowanie świadomości różnorodności wśród uczniów. Celem projektu jest opracowanie opartego na badaniach narzędzia cyfrowego, ogólnie dostępnego z przeznaczeniem dla konkretnej grupy docelowej jaką są uczniowie (w wieku od 12 do 15 lat). Narzędzie ma służyć uczniom w zakresie wspierania ich zasobów osobistych, wzmacniania i szerzenia wiedzy na temat zdrowia psychicznego. W skład konsorcjum projektowego wchodzi czynni zawodowo nauczyciele, psychologowie zdrowia i psychologowie kliniczni oraz naukowcy zajmujący się edukacją włączającą, pedagogiką, psychologią, socjologią i informatyką.

Słowa kluczowe: zdrowie psychospołeczne, młodzież, narzędzia cyfrowe, dobrostan

**Family: a place to acquire skills and competences in planning,
organizing and spending free time.**

**Rodzina miejscem nabywania umiejętności i kompetencji w zakresie
planowania, organizowania i spędzania wolnego czasu.**

Dr Ewa Sosnowska-Bielicz (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

The family is the most important educational environment for a child: it stimulates their comprehensive development and shapes attitudes in their future life (Izdebska, 2000, p. 24). It is in the family of origin through modeling that we acquire patterns of functioning in various areas of life, including patterns of spending free time, and these are transferred and continued in the reproductive family. Currently, there is a significant predominance of mediatization and consumerism in how a modern family spends their free time. The author of the text presents and discusses the results of a survey conducted among parents of children of early school age in 2023.

Keywords: free time, family, mediatization, family patterns, early school children

Abstrakt

Rodzina, jest najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka, to ona jest stymulatorem jego wszechstronnego rozwoju i kształtowania postaw w przyszłym życiu (Izdebska, 2000, s. 24). To w rodzinie pochodzenia poprzez modelowanie nabywamy wzorców funkcjonowania w różnych obszarach życia, w tym również wzorców spędzania wolnego czasu i są one przenoszone i kontynuowane w rodzinie prokreacyjnej. Obecnie obserwowalne jest znaczna przewaga mediatyzacji i konsumpcjonizmu w tym jak współczesna rodzina spędza czas wolny. Autorka tekstu prezentuje i omawia wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród rodziców dzieci w wieku wczesnoszkolnym w roku 2023.

Słowa kluczowe: czas wolny, rodzina, mediatyzacja, wzorce rodzinne, dzieci w wieku wczesnoszkolnym

Probation officers support for the child and their education

Wsparcie dziecka i jego edukacji w działalności kuratorów sądowych

Dr Katarzyna Korona (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

The activities of probation officers, despite numerous studies on this subject, still remain an unexplored topic in the public space. The speech will present the legal basis for the activities of a probation officer (in the context of: the Act of June 9, 2022 on the support and social rehabilitation of minors, the Act of July 27, 2001 on probation officers and the Act of December 1, 2022 amending the Act on court guardians) and their duties, as a specific background for activities undertaken by family guardians related to supporting the child and his education. Then, considerations will be made about current practices and opportunities to optimize activities in the discussed areas will be identified.

Keywords: child, education, probation officer

Abstrakt

Działalność kuratorów sądowych mimo licznych opracowań na ten temat, nadal w przestrzeni publicznej pozostaje tematem mało rozpoznany. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną podstawy prawne działalności kuratora sądowego (w kontekście: Ustawy z 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych i Ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o kuratorach sądowych) i jego obowiązki, jako swoiste tło dla działań podejmowanych przez kuratorów rodzinnych, związanych ze wsparciem dziecka oraz jego edukacji. Następnie podjęte zostaną rozważania na temat aktualnych praktyk oraz wskazane możliwości zoptymalizowania działań w omawianych obszarach.

Słowa kluczowe: dziecko, edukacja, kurator sądowy

Successes and failures of the reform of the foster care system

Sukcesy i porażki reformy systemu pieczy zastępczej

Dr Andrzej Chudnicki (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

25 years have passed since the nationwide social campaign "Let's liquidate children's homes", initiating public discourse on the deinstitutionalization of foster care. Since then, the system for children deprived of proper care has undergone profound changes, which have yet to lead to the liquidation of care and educational institutions in Poland. The aim of tracing the evolution of the foster care system over the years will be to identify the key factors influencing the successes and failures of this system. Data from scientific research, reports from government institutions and international non-governmental organizations dealing with children's rights will be discussed.

Keywords: foster care, deinstitutionalization, care and educational institutions, minors

Abstrakt

Minęło 25 lat od ogólnopolskiej akcji społecznej "Zlikwidujmy domy dziecka" inicjującej dyskurs publiczny nad deinstytucjonalizacją pieczy zastępczej. Od tego czasu system opieki nad dzieckiem pozbawionym właściwej opieki przeszedł głębokie przemiany, które do dzisiaj nie doprowadziły do likwidacji instytucji opiekuńczo-wychowawczych w Polsce. Celem prześledzenia ewolucji systemu pieczy zastępczej na przestrzeni lat będzie zidentyfikowanie kluczowych czynników wpływających na sukcesy i porażki tego systemu. Omówione zostaną dane pochodzące z badań naukowych, raportów instytucji rządowych i międzynarodowych organizacji pozarządowych zajmujących się prawami dziecka.

Słowa kluczowe: piecza zastępcza, deinstytucjonalizacja, instytucje opiekuńczo-wychowawcze, małe dzieci

**"A place for a happy childhood":
forestry facility in parents' experiences**

**"Miejsce na szczęśliwe dzieciństwo":
placówka leśna w doświadczeniach rodziców**

Dr hab. prof. UMCS Teresa Parczewska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

The aim of the speech is to show how parents perceive the forestry facility their children attend. The research project adopted a qualitative strategy. The research was conducted among 18 parents whose experiences were shared through in-depth interviews. A content analysis technique was used to interpret the data. According to parents, a forestry facility is a place where children feel safe and happy. Among the reasons why they chose a forestry facility, they most often mentioned the personality traits of the staff, the philosophy of forestry education and nature, perceived as an environment for effective learning and child development.

Keywords: forestry facility, informal education, parents' experiences

Abstrakt

Celem wystąpienia jest ukazanie, jak rodzice postrzegają placówkę leśną, do której uczęszczają ich dzieci. W projekcie badawczym przyjęto strategię jakościową. Badania przeprowadzono wśród 18 rodziców, których doświadczenia poznano za pomocą wywiadów pogłębionych. Do interpretacji danych wykorzystano technikę analizy treści. Zdaniem rodziców, placówka leśna to miejsce, w którym dzieci czują się bezpieczne i szczęśliwe. Wśród powodów, dla których wybrali placówkę leśną, najczęściej wymieniali cechy osobowościowe personelu, filozofię edukacji leśnej oraz przyrodę, postrzeganą jako środowisko efektywnego uczenia się i rozwoju dziecka.

Słowa kluczowe: placówka leśna, edukacja nieformalna, doświadczenia rodziców

Outdoor education as a chance to improve the quality of schooling

Outdoor education szansą na poprawę jakości edukacji

Dr Klaudia Kasowska (Uniwersytet Zielonogórski)

Abstract

In times of constant changes and sudden events, there is a growing need to look for new educational solutions. Traditional education, the classroom system and outdated teaching methods do not meet the expectations and needs of modern students. Both teachers and researchers are constantly looking for ways to make education more attractive, effective and, above all, student-friendly. One of the solutions is outdoor education, the main idea of which is to teach through action and take education beyond school walls. However, such a system involves a number of changes. The focus on achieving the best possible results in teaching and the desire to prevent all dangers, i.e. colds, germs, injuries, have led to some teachers resigning from classes outside the school walls. Even the youngest children spend too much time with electronic devices, as well as on the carpet in the kindergarten room or at the school desk, not paying attention to the benefits of playing outside. The wide availability of various types of boards, posters and pictures in textbooks contributes to the abandonment of learning in the field and through experience in favor of completing subsequent exercise books. Yet children can acquire such competences as going beyond the norm, overcoming obstacles, solving problems, taking risks and acting creatively through action and experience. These skills are now required in many professions and are certainly extremely useful in adult life. Outdoor education is focused on the learning process through independent experience of the world outside the classroom, on the development of soft skills, and such solutions are needed in modern education. The aim of the speech will be to present the idea of outdoor education - its theoretical foundations and main assumptions. I will also discuss David Kolb's learning cycle, Karl Rohnke's KNP model and the Challenge by choice principles used in outdoor education. Finally, I will present possible educational solutions using the outdoor education method in working with children in kindergarten and school.

Keywords: outdoor education, pedagogy of experiences, teaching through experience, education of young children

Abstrakt

W czasach ciągłych przemian i nagłych wydarzeń narasta potrzeba poszukiwania nowych rozwiązań edukacyjnych. Tradycyjna edukacja, system klasowo-lekcyjny i przestarzałe metody nauczania nie spełniają oczekiwań oraz nie zaspokajają potrzeb współczesnych uczniów. Zarówno nauczyciele, jak i badacze wciąż szukają sposobów na uczynienie edukacji bardziej atrakcyjną, skuteczną i przede wszystkim przyjazną dla uczniów. Jednym z rozwiązań jest edukacja outdoorowa, której głównym założeniem jest nauczanie przez działanie i wyprowadzenie edukacji poza szkolne mury. Jednak taki system wiąże się z szeregiem zmian. Nastawienie na osiągnięcie jak najlepszych wyników w nauczaniu oraz chęć zapobiegania wszelkim niebezpieczeństwom, tj. przeziębieniom, zakażom, kontuzjom, doprowadziły do tego, że część nauczycieli rezygnuje z zajęć poza murami szkoły. Już najmłodsze dzieci spędzają zbyt dużo czasu z urządzeniami elektronicznymi, a także na dywanie w sali przedszkolnej czy w ławce szkolnej, nie zwracając uwagi na korzyści wynikające z zabawy na dworze. Duża dostępność różnego typu tablic, plakatów, obrazków w

podręcznikach przyczynia się do rezygnacji uczenia się w terenie i poprzez doświadczanie, na rzecz wypełniania kolejnych zeszytów ćwiczeń. A przecież takie kompetencje, jak wychodzenie poza schematy, pokonywanie przeszkód, rozwiązywanie problemów, podejmowanie ryzyka i twórcze działanie, dzieci mogą nabyć właśnie poprzez działanie i przeżycie. Umiejętności te są obecnie wymagane w wielu zawodach, a na pewno niezwykle przydatne w dorosłym życiu. Edukacja outdoorowa nastawiona jest na proces uczenia się poprzez samodzielne doświadczanie świata poza salą lekcyjną, na kształtowanie umiejętności miękkich i takie właśnie rozwiązania są potrzebne we współczesnej edukacji. Celem wystąpienia będzie przedstawienie idei edukacji outdoorowej – jej podstaw teoretycznych oraz głównych założeń. Omówię również cykl uczenia się Davida Kolba, model KNP Karla Rohnkego oraz zasady Challenge by choice, wykorzystywane w outdoor education. Na koniec zaprezentuję możliwe rozwiązania edukacyjne wykorzystujące metodę edukacji outdoorowej w pracy z dziećmi w przedszkolu i szkole.

Słowa kluczowe: outdoor education, pedagogika przeżyć, nauczanie przez doświadczanie, edukacja małego dziecka

Why do our children eat garbage? - psychological determinants of eating behavior

Dlaczego nasze dzieci jedzą śmieci? - psychologiczne determinanty zachowań żywieniowych

Dr Anna Nitecka (Uniwersytet Gdańsk)

Abstract

Understanding the mechanisms that determine dietary choices is extremely important in the area of scientific research in various disciplines, including pedagogy. The direct inspiration for writing this article was the Supreme Audit Office's report presenting the results of the inspection of health care for school-age children and adolescents, together with the position of the Minister of Health, as well as numerous reports proving a dramatic decline in children's physical fitness and fitness abilities. The data presented in the above-mentioned documents share a common category, namely children's nutrition. This issue, or more precisely, "junk food" and an attempt to answer the question posed in the title: why do our children eat garbage? is the main idea and purpose of this article. By junk food I mean food products with a high content of unsaturated fatty acids, sugars, preservatives and artificial flavor enhancers and dyes, low-quality food with little nutritional value, highly processed (ultra-processed) and high-calorie, ready to eat. quick consumption in the form of simple meals. Being aware that children's food choices are influenced by many different factors (including media influence, social pressure, taste preferences and marketing strategies of food producing companies, etc.). In my study, I focus primarily on the psychological aspects of the phenomenon I am interested in, which include beliefs and cognitive patterns regarding feeding and food intake. For the purposes of presenting the indicated problem, I distinguished six semantic categories - including four main categories: "food is pleasure", "eating is a way to spend good time", "food is love", "food is a reward" - and two additional categories: influence peer and parental influences.

Keywords: fast food, nutrition, determinants of eating behavior, obesity

Abstrakt

Poznanie mechanizmów warunkujących wybory żywieniowe wydaje się niezwykle istotne w obszarze badań naukowych różnych dyscyplin, w tym także pedagogiki. Bezpośrednią inspiracją do napisania niniejszego artykułu był raport NIK prezentujący wyniki kontroli opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym wraz ze stanowiskiem Ministra Zdrowia, jak również liczne raporty świadczące o wręcz dramatycznym spadku sprawności fizycznej dzieci i ich zdolności kondycyjnych. Dane przedstawione we wspomnianych dokumentach łączy kategoria wspólna, a mianowicie sposób odżywiania dzieci. Ta właśnie kwestia, a dokładniej „śmieciowe jedzenie” i próba odpowiedzi na pytanie postawione w tytule: dlaczego nasze dzieci jedzą śmieci? stanowi ideę przewodnią i cel tego artykułu. Przez śmieciowe jedzenie (ang. junk food) rozumiem produkty spożywcze o wysokiej zawartości nienasyconych kwasów tłuszczowych, cukrów, konserwantów oraz sztucznych ulepszaczy smaku i barwników, jedzenie niskogatunkowe, o znikomej wartości odżywczej, do tego wysoko przetworzone (ultraprzetworzone) i wysoko kaloryczne, gotowe do szybkiego

spożycia w postaci prostych posiłków. Mając świadomość, że na wybory żywieniowe dzieci, wpływa wiele różnorodnych czynników (w tym oddziaływanie mediów, presja społeczna, preferencje smakowe oraz strategie marketingowe firm produkujących żywność itp.), w swoim opracowaniu skupiam się przede wszystkim na psychologicznych aspektach interesującego mnie zjawiska, do których należą przekonania i schematy poznawcze dotyczące karmienia i przyjmowania pokarmów. Dla potrzeb prezentacji sygnalizowanego problemu wyróżniłam sześć kategorii znaczeniowych – w tym cztery kategorie główne: „jedzenie to przyjemność”, „jedzenie to sposób na dobre spędzenie czasu”, jedzenie to miłość”, jedzenie to nagroda”- i dwie kategorie dodatkowe: wpływy rówieśnicze i wpływy rodzicielskie.

Słowa kluczowe: fast-food, odżywianie, determinanty zachowań żywieniowych, otyłość

Selected areas of intergenerational activities as an element of mutual education

Wybrane obszary działań międzypokoleniowych jako element wzajemnej edukacji

Dr Dorota Rynkowska (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

In recent years, growing attention has been drawn to the problems of old age and intergenerational relationships due to the progressive ageing of society. Intergenerational relationships are the foundation for the functioning of all societies. Social phenomena, in particular technological advances or the cult of youth promoted by the mass media, have diminished the authority and status of seniors in the eyes of younger people. Common stereotypes about seniors have a negative effect on their lives. The important role of interpersonal relations have been known at least since the publication of Emile Durkheim's works. We live in a rapidly changing world. Today parents are unable to predict what the lives of their children will be like. Because of dynamic changes and technological advances, the knowledge and information accumulated throughout one's life quickly become obsolete. Changes of the family model and economic migrations mean that fewer and fewer people live in multigenerational households. Ties and dependencies between young and old people become weaker. Increasingly often, we get the impression that the meeting of generations is the meeting of different cultures that do not speak the same language.

Experiences from countries that for years have been investing in programs focused on bringing together old and young people show that intergenerational cooperation is an effective tool to satisfy the needs of various groups and solve local problems (e.g. loneliness of the elderly, educational and pedagogic problems of children and adolescents, or building local identity). The aim of this paper is to present a broad social context related to the emerging initiatives that promote good practices and build social bonds based on communication and intergenerational dialogue.

Keywords: intergenerational dialogue, seniors, local communities, education

Abstrakt

W ostatnich latach ze względu na postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz więcej uwagi poświęca się zagadnieniu starości i relacjom międzypokoleniowym. Relacje międzypokoleniowe są podstawą funkcjonowania każdego społeczeństwa. Zjawiska społeczne, a w szczególności procesy technologiczne czy kult młodości promowany w mediach sprawia, że autorytet i pozycja osób starszych w oczach osób młodych ulega dewaluacji. Powszechne stereotypy dotyczące seniorów negatywnie wpływają na ich życie. O tym jak ważne są relacje międzyludzkiego wiemy już co najmniej od czasów publikacji prac Emila Durkheima. Obecnie żyjemy w świecie, który szybko się zmienia. Współcześni rodzice nie są w stanie przewidzieć, jak będzie wyglądało życie ich dzieci. Szybkie tempo zmian

i postęp technologiczny sprawiają, że wiedza i informacje gromadzone przez całe życie szybko się dezaktualizują. Przemiany modelu rodziny i migracje zarobkowe sprawiają, że coraz mniej osób żyje w gospodarstwach wielopokoleniowych. Rozluźniają się więzi i zależności pomiędzy młodymi i starszymi. Coraz częściej mamy wrażenie, że spotkanie pokoleń to spotkanie różnych kultur, które mówią różnymi językami.

Doświadczenia krajów, które od lat inwestują w programy oparte na współpracy osób starszych z młodymi pokazują, że współpraca pokoleń może być wykorzystywana jako skuteczne narzędzie zaspokajania potrzeb różnych grup i rozwiązywania lokalnych problemów (np. samotności osób starszych, problemów edukacyjnych i wychowawczych dzieci i młodzieży, budowania tożsamości lokalnej). Celem niniejszego artykułu jest pokazanie szerokiego kontekstu społecznego, związanego z pojawianiem się inicjatyw o charakterze promocyjnym, tzw. dobrych praktyk, budujących więzi społeczne, oparte na komunikacji i dialogu międzypokoleniowym.

Słowa kluczowe: dialog międzypokoleniowy, senior, społeczności lokalne, edukacja

Education of moral values in the educational and didactic system of Maria Montessori

Wychowanie do wartości moralnych w systemie wychowawczo- dydaktycznym Marii Montessori

Dr Marta Buk-Cegietka (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Abstract

Education of values is defined as a set of activities performed by educators supporting students in the process of realizing and creating values, creating their own lives through the prism of appropriate hierarchical structures and animation activities aimed at building the anthroposphere in a social environment, leading to the fullness of society (K. Chałas). Moral values, related to clear moral judgments, norms and assessments, deserve special attention in this respect. The study will present as the ultimate goal of educational work such moral values as responsibility, integrity, truth, faithfulness, goodness and issues related to education in these values. An attempt will also be made to indicate the possibilities offered by Maria Montessori's educational and didactic system in this area. The conclusion of the study will be indications and recommendations for educational practice in the early grades of primary school.

Keywords: moral values, education in values, Maria Montessori's system, early school education

Abstrakt

Wychowanie ku wartościom określane jest jako zespół czynności wykonywanych przez wychowawców wspomagających wychowanków w procesie urzeczywistniania oraz tworzenia wartości, kreowania własnego życia przez pryzmat właściwych struktur hierarchicznych oraz działań animacyjnych, ukierunkowanych na budowanie antroposfery w środowisku społecznym; prowadzi do pełni społeczeństwa (K. Chałas). Na szczególną uwagę w tym względzie zasługują wartości moralne, związane z wyrażanymi sądami, normami i ocenami moralnymi. W opracowaniu przybliżone zostaną takie wartości moralne jak: odpowiedzialność, prawość, prawda, wierność, dobroć oraz poruszone zostaną zagadnienia związane z wychowaniem do tych wartości, jako cel pracy wychowawczej. Podjęta zostanie również próba wskazania możliwości, jakie stwarza sytem wychowawczo-dydaktyczny Marii Montessori w tym zakresie. Konkluzją opracowania stanowiąc będą wskazania i rekomendacje dla praktyki edukacyjnej w klasach młodszych szkoły podstawowej.

Słowa kluczowe: wartości moralne, wychowanie do wartości, system Marii Montessori, edukacja wczesnoszkolna

Corona virus - the school situation of children rejected by their peers in post-pandemic reality

Wirus w koronie-sytuacja szkolna dzieci odrzuconych rówieśniczo w rzeczywistości postpandemicznej

Dr Anna Gawęł-Mirocha (Uniwersytet Śląski)

Abstract:

Belonging to groups is a condition for meeting life and development needs. Hence, there is a ubiquitous desire to create and maintain at least a minimum number of lasting and significant interpersonal relationships in human life. At younger school age, meeting the need for emotional contact in the peer group is of paramount importance for the further development of the child's personality. Another developmentally unfavorable situation is the child's permanent exclusion from the group and isolation from common activities and tasks. This is referred to as peer rejection. This is a destructive process that affects their further development not only socially but also emotionally. Children rejected by peers have a difficult educational path and difficulties in fulfilling social roles. The situation related to COVID19 has significantly influenced the development of peer relationships among children of younger school age, especially those rejected by peers.

Keywords: Peer rejection, relationships in the school classroom, COVID19 pandemic

Abstrakt

Przynależność do grup jest warunkiem zaspokajania potrzeb życiowych i rozwojowych. Stąd też w życiu człowieka wpisane jest wszechobecne dążenie do utworzenia i utrzymania przynajmniej minimalnej liczby trwałych i znaczących relacji interpersonalnych. W młodszym wieku szkolnym zaspokojenie potrzeby kontaktu emocjonalnego w grupie rówieśniczej ma dominujące znaczenie dla dalszego rozwoju osobowości dziecka. Niekorzystną rozwojowo sytuację stanowi także permanentne odsunięcie dziecka od grupy, izolowanie od wspólnych aktywności i zadań. Mowa wówczas o odrzuceniu rówieśniczym. Jest to proces destrukcyjny, który rzutuje na jego dalszy rozwój nie tylko społeczny, ale również emocjonalny. Dzieci odrzucone rówieśniczo mają utrudnioną ścieżkę dydaktyczną, trudności w pełnieniu ról społecznych. Sytuacja związana z COVID19 znacząco wpłynęła na kształtowanie się relacji rówieśniczych wśród dzieci w młodszym wieku szkolnym, zwłaszcza odrzuconych rówieśniczo.

Słowa kluczowe: Odrzucenie rówieśnicze, relacje w klasie szkolnej, pandemia COVID19

Aesthetic education at the beginning of the 20th century and in the interwar period from the perspective of Polish researchers

Wychowawnie estetyczne u progu XX wieku i w okresie międzywojennym w ujęciu polskich badaczy

Dr hab. prof. UMCS Anna Boguszevska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

The aim of the presentation is to reconstruct the assumptions of aesthetic education from the turn of the 20th century through the interwar period in Poland. The subject of the research is to determine and analyze interest in aesthetic education addressed to children and youth by Polish researchers such as Maria Grzegorzewska, Janina Mortkowiczowa, Aniela Szcówna, Władysław Skoczylas, Stefan Szuman. In this area, assumptions and indications for the implementation of art education are mixed; such narrowing and specification of the research field is necessary due to the extensive possibilities of the area of the influence of art. The subject of the research did not cover the methods and forms of implementing the assumptions under investigation. The implications of the analyzes for the contemporary condition of aesthetic education would appear to be significant.

Keywords: aesthetic education, education for art, education through art, art education

Abstrakt

Celem prezentacji jest rekonstrukcja założeń wychowania estetycznego na przełomie wieku XIX i XX wieku na polskich terenach oraz w okresie międzywojennym w Polsce. Przedmiotem badań jest ustalenie i analiza zainteresowań wychowaniem estetycznym adresowanym do dzieci i młodzieży polskich badaczy takich jak Maria Grzegorzewska, Janina Mortkowiczowa, Aniela Szcówna, Władysław Skoczylas, Stefan Szuman i innych. W tym obszarze mieszają się założenia i wskazania do realizacji wychowania plastycznego, takie zawężenie i dookreślenie pola badawczego jest konieczne z racji rozległości możliwości obszaru oddziaływania sztuki. Przedmiotem badań nie objęto sposobów i formy realizacji badanych założeń. Istotne wydają się być wynikające z analiz implikacje dla współczesnej kondycji wychowania estetycznego.

Słowa kluczowe: wychowanie estetyczne, wychowanie do sztuki, wychowanie przez sztukę, wychowanie plastyczne

**Drawing of blind students.
Artistic creation and the specificity of drawing representations.**

**Rysunek niewidomych uczniów.
Kreacja artystyczna i specyfika reprezentacji rysunkowych.**

Dr Ewa Niestorowicz (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

This speech addresses the issue of drawing creativity of blind students and its specifics. It thus outlines the problem of representing reality phenomena in the drawings of students completely blind from birth based on original research on creativity. In this context, the following issues seem particularly interesting: what are the content and form features of blind students' drawings? Is there a similarity to the drawing patterns of sighted children? Do blind students construct a specific vision of phenomena based on their own ideas and sensory experiences? The subject of the analysis are convex drawings on drawing foil for the blind, while the research procedure involves the analysis of visual works of art by blind students. I will refer the analysis of blind drawings to the classification of stages of drawing development and research recognized in the literature on the subject, conducted by outstanding researchers of children's creativity: S. Szuman (1990), V. Lowenfeld and W. Brittain (1977), S. Popek (1985, 2001), 2010, M. Uberman (2022) and R. Arnheim (1974/2004).

Keywords: blind people, drawing, stages of artistic development, drawing patterns and conventions, artistic creativity

Abstrakt

Niniejsze wystąpienie podejmuje zagadnienie twórczości rysunkowej niewidomych uczniów i jej specyfiki. Nakreśla zatem problem reprezentacji zjawisk rzeczywistości w rysunkach uczniów całkowicie niewidomych od urodzenia na podstawie autorskich badań nad twórczością. W tym kontekście szczególnie interesujące wydają się następujące zagadnienia: jakimi cechami w zakresie treści i formy odznaczają się rysunki niewidomych uczniów? Czy istnieje podobieństwo do wzorców rysunkowych dzieci widzących? Czy niewidomi uczniowie konstruują swoistą wizję zjawisk na podstawie własnych wyobrażeń i doświadczeń sensorycznych? Przedmiotem analizy są wypukłe rysunki na folii rysunkowej dla niewidomych, natomiast postępowanie badawcze polega na analizie prac plastycznych niewidomych uczniów. Analizy rysunków niewidomych odniosą do klasyfikacji etapów rozwoju rysunkowego i badań uznanych w literaturze przedmiotu, prowadzonych przez wybitnych badaczy twórczości dzieci w normie: S. Szumana (1990), V. Lowenfelda i W. Brittaina (1977), S. Popka (1985, 2001, 2010), M. Uberman (2022) oraz R. Arnheima (1974/2004).

Słowa kluczowe: niewidomi, rysunek, etapy rozwoju plastycznego, wzorce i konwencje rysunkowe, twórczość plastyczna

Parents' beliefs about their own creativity and their impact on the development of their children's creative potential

Przekonania rodziców na temat własnej kreatywności i ich wpływ na rozwój twórczego potencjału ich dzieci

Dr Dorota Maria Jankowska

(Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Abstract

In the modern world, the number of novelties and innovations that we encounter not only as individuals, but also as societies, is growing at a dizzying speed. In this context, creativity is mentioned as one of the key future competences. The family, as the first, natural educational environment, influences the child's development, including the development of their creativity. However, little is still known about parents' beliefs about creativity and the resulting parenting behaviors and their impact on the development of their children's creative potential. The aim of the speech is to present a study that analyzed how parents' creative activity and their beliefs about their own creativity (creative self-beliefs) are related to the climate for creativity in the parent-child relationship (i.e. encouraging the experience of novelty) and diversity; encouraging nonconformity; supporting perseverance in creative efforts; encouraging fantasy; see Kwaśniewska et al., 2018) and social dimensions of family functioning (cohesion, flexibility and communication in the family; see Olson et al., 2019). The study involved 303 parents (57% mothers) of children aged 6 to 10 years. The results of this study prove that parents' beliefs about their creativity, and the creative activities they undertake, predict support for creativity in the family and more balanced and satisfying family relationships. Interestingly, the latent class analysis revealed that a family environment conducive to creativity can be both balanced and disharmonious. The results of the study will be discussed with reference to existing research reports on the role of parents in the development of children's creativity.

Keywords: creativity, beliefs about creativity, climate for creativity in the family

Abstrakt

We współczesnym świecie liczba nowości i innowacji, z którą mamy do czynienia nie tylko jako jednostki, ale również jako społeczeństwa, rośnie z zawrotną prędkością. W tym kontekście, kreatywność przywoływana jest jako jedna z kluczowych kompetencji przyszłości. Rodzina jako pierwsze, naturalne środowisko wychowawcze wpływa na rozwój dziecka, w tym rozwój jego kreatywności. Jednakże wciąż niewiele wiadomo o przekonaniach rodziców na temat kreatywności i wynikających z nich zachowaniach rodzicielskich oraz o ich wpływie na rozwój twórczego potencjału ich dzieci. Celem prezentacji jest przedstawienie badania, w którym analizowano w jaki sposób twórcza aktywność rodziców i ich przekonania na temat ich własnej kreatywności (creative self-beliefs) są powiązane z klimatem dla kreatywności w relacji rodzic-dziecko (tj. zachęcaniem do doświadczania nowości i różnorodności; zachęcaniem do nonkonformizmu; wspieraniem wytrwałości w twórczych wysiłkach; zachęcaniem do fantazjowania; zob. Kwaśniewska i in., 2018) oraz społecznymi wymiarami funkcjonowania rodziny (spójnością, elastycznością i komunikacją w rodzinie;

zob. Olson i in., 2019). W badaniu uczestniczyło 303 rodziców (57% matek) dzieci w wieku od 6 do 10 lat. Wyniki tego badania dowodzą, że przekonania rodziców na temat ich twórczości oraz podejmowane przez nich aktywności o charakterze twórczym przewidują wspieranie kreatywności w rodzinie oraz bardziej zrównoważone i satysfakcjonujące relacje rodzinne. Co ciekawe, przeprowadzona analiza klas latentnych ujawniła, że rodzinne środowisko sprzyjające kreatywności może być zarówno zrównoważone, jak i dysharmonijne. Wyniki badania zostaną omówione w odwołaniu do istniejących doniesień z badań nad rolą rodziców w rozwoju dziecięcej kreatywności.

Słowa kluczowe: kreatywność, przekonania na temat kreatywności, klimat dla kreatywności w rodzinie

"Tame" popular music in children's education - theoretical and practical reflections

"Oswoić" muzykę popularną w edukacji dzieci - refleksje teoretyczno-praktyczne

Dr Marta Kondracka-Szala (Uniwersytet Wrocławski)

Abstract

The speech will present the main assumptions of the concept of "popular music education", which successfully operates in several countries, including Sweden. The author will also present theoretical and practical postulates justifying the need for the presence of popular music in Polish preschool and early school education. The results of research conducted by the author in this area over a several-year period will be presented. The author considers the basis of her research and considerations to be the sociocultural approach, according to which music has a social function, not only an aesthetic role. In the context of contemporary challenges in Polish education and the upbringing of children (crisis of relationships, mental health, etc.), the author calls for the official inclusion of popular music (along with classical music and other genres) in the general musical education of children. Research shows that Polish teachers intuitively use popular music when working with children, but they lack a theoretical and methodological framework. As international research shows, popular music has the potential to build relationships, mutual understanding, and integrate children and young people, even in multicultural environments. This is a musical genre that is close to children/youth, regardless of their country of origin or the language they speak. Moreover, popular music is a platform that allows adults to get to know the world of contemporary children/young people and, through music, establish relationships with them, build a cultural community and understand each other. Popular music is therefore one of the tools that can be used to improve the well-being of participants in the educational process, both for children and adults.

Keywords: popular music, child education, preschool and early school education, popular music education

Abstrakt

W wystąpieniu zostaną zaprezentowane główne założenia koncepcji "popular music education", która z powodzeniem funkcjonuje w kilku krajach, między innymi w Szwecji. Autorka przedstawi również postulaty teoretyczno-praktyczne uzasadniające potrzebę obecności muzyki popularnej w polskiej edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Zaprezentowane zostaną wyniki badań prowadzonych w tym obszarze przez Autorkę od kilku lat. Za podstawę swoich badań oraz rozważań Autorka uznaje podejście socjokulturowe, według którego muzyka pełni funkcję społeczną, nie tylko estetyczną. W kontekście współczesnych wyzwań w polskiej edukacji i wychowaniu dzieci (kryzys relacji, zdrowia psychicznego itd.), autorka postuluje oficjalne włączenie muzyki popularnej (obok muzyki klasycznej i in.) do powszechnej edukacji muzycznej dzieci. Z badań wynika, że polscy nauczyciele intuicyjnie wykorzystują muzykę popularną w pracy z dziećmi, ale brakuje im ram teoretycznych i obudowy metodycznej. Jak pokazują międzynarodowe badania, wartościowa

muzyka popularna ma potencjał budowania relacji, wzajemnego porozumienia, integracji dzieci i młodzieży, również w środowiskach wielokulturowych. Jest to bowiem gatunek muzyczny bliski dzieciom/młodzieży niezależnie od kraju pochodzenia czy języka, którym się posługują. Ponadto muzyka popularna to płaszczyzna, która pozwala dorosłym na poznanie świata współczesnych dzieci/młodzieży i poprzez muzykę nawiązanie z nimi relacji, budowanie wspólnoty kulturowej, porozumienia. Muzyka popularna jest zatem jednym z narzędzi, które mogą być wykorzystane do poprawy dobrostanu Uczestników procesu edukacyjnego, zarówno dzieci, jak i dorosłych.

Słowa kluczowe: muzyka popularna, edukacja dziecka, edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna, popular music education

Psychological aspects of a child's functioning within the family in the context of the changing social and educational reality based on the Family Drawing Test

Psychologiczne aspekty funkcjonowania dziecka w rodzinie w kontekście zmieniającej się rzeczywistości społecznej i edukacyjnej na podstawie badania Testem Rysunku Rodziny

Dr hab. prof. UJD Elżbieta Napora (opiekun koła)
członkowie Studenckiego Koła Naukowego Psychologii: Anna Kaczmarek, Agnieszka Sulińska, Wiktoria Elmanowska, Sandra Misztela, Natalia Paździo, Julia Piasecka
(Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie)

Abstract

The aim of the study was to compare the psychological aspects of the functioning of children at preschool age (5-6 years) and early school age (7-10 years), in the changing social and educational reality related to the presence of refugees from Ukraine in their peer group (class). The research was conducted using a graphic projective method - the Family Drawing Test on a group of 123 children. Qualified judges assessed the drawings in accordance with the criteria of interpretation indicators according to Maria Braun-Gałkowska (1985). The preliminary analysis of the results showed that the respondents were significantly differentiated by the following related indicators with the psychological functioning of the child in the family, these are - correct communication ($p = 0.014$), father valorization ($p = 0.027$), closeness relationships ($p = 0.001$), presence of added elements ($p = 0.087$), sibling devalorization ($p = 0.107$). In addition, the surveyed children of preschool and early school age describe themselves with similarity in terms of indicators - valorization of family members, distance relations, arrangement of the content of the drawing on the paper. In conclusion, the changes experienced by children in the social and educational space may affect their functioning in relationships with their loved ones.

Keywords: Family Drawing Test, preschool children, early school children, child's functioning in the family

Abstrakt

Celem badania było porównanie psychologicznych aspektów funkcjonowania dzieci w wieku przedszkolnym (5-6 lat) i wczesnoszkolnym (7-10 lat), w zmieniającej się rzeczywistości społecznej i edukacyjnej związanej z obecnością w grupie rówieśniczej (klasie) uchodźców z Ukrainy. Badania zostały przeprowadzone z wykorzystaniem graficznej metody projekcyjnej - Testu Rysunku Rodziny na grupie 123 dzieci. Sędziowie kompetentni ocenili rysunki zgodnie z kryteriami wskaźników interpretacji według Marii Braun-Gałkowskiej (1985). Wstępna analiza wyników pokazała, że badanych istotnie różnicują następujące wskaźniki związane z psychologicznym funkcjonowaniem dziecka w rodzinie, to są - poprawna komunikacja ($p = 0,014$), waloryzacja ojca ($p = 0,027$), relacje bliskości ($p = 0,001$), obecność elementów dodanych ($p = 0,087$), dewaloryzacja rodzeństwa ($p = 0,107$). Poza tym, badane dzieci w wieku

przedszkolnym i wczesnoszkolnym opisują się podobieństwem w zakresie wskaźników – waloryzacji członków rodziny, relacji dystansu, rozmieszczenie treści rysunku na kartce. Wnioskując, doświadczane przez dzieci zmiany w przestrzeni społecznej i edukacyjnej mogą oddziaływać na ich aspekty funkcjonowania w relacjach z najbliższymi.

Słowa kluczowe: Test Rysunku Rodziny, dzieci w wieku przedszkolnym, dzieci w wieku wczesnoszkolnym, funkcjonowanie dziecka w rodzinie

From coordination and efficiency to sensitivity and empathy. Analysis of research into the role of harmony in development on the basis of children taking up ballroom dancing activities

Od koordynacji i sprawności do wrażliwości i empatii. Analiza wyników badań harmonii w rozwoju na przykładzie dzieci podejmujących aktywność w zakresie tańca towarzyskiego

Dr prof. UZ Iwona Kopaczyńska (Uniwersytet Zielonogórski)

Abstract

The author indicates the multidimensionality of understanding harmony in the development of preschool and early school children. It presents analyses of research results conducted in a group of children taking up activities in the field of ballroom dancing, which, due to its specificity, influences development across a range of spheres: physical and motor (motor skills, coordination), emotional (coping with stress), motivational (persistence, overcoming difficulties, striving for purpose), social (establishing contacts, communication, resolving conflicts), cognitive (memory, thinking, learning strategies) and in the field of musical activity (sense of rhythm, musical ear) and aesthetic (sense of beauty). The relationships between various developmental spheres stimulated by dance activity, which introduces ten types of dances of different nature, are a factor that makes children susceptible to developing a sense of subjective influence on their own development and its harmonious course.

Keywords: harmony, harmonious development, ballroom dancing, coordination, lateralization, physical fitness, sense of rhythm, musical ear, empathy, passion, motivation, overcoming difficulties

Abstrakt

Autorka wskazuje wielowymiarowość rozumienia harmonii w rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Przedstawia analizy wyników badań, zrealizowanych w grupie dzieci podejmujących aktywność w zakresie tańca towarzyskiego, który ze względu na swoją specyfikę oddziałuje na rozwój w różnych sferach: fizyczno-ruchowej (sprawność ruchowa, koordynacja), emocjonalnej (radzenie sobie ze stresem), motywacyjnej (wytrwałość, pokonywanie trudności, dążenie do celu), społecznej (nawiązywanie kontaktu, komunikacja, rozwiązywanie konfliktów), poznawczej (pamięć, myślenie, strategie uczenia się) oraz w zakresie aktywności muzycznej (poczucie rytmu, słuch muzyczny) i estetycznej (poczucie piękna). Relacje między różnymi sferami rozwojowymi stymulowane aktywnością taneczną, wprowadzającą dziesięć rodzajów tańców o różnym charakterze, są czynnikiem, który czyni dzieci podatnymi na rozwijanie poczucia podmiotowego wpływania na własny rozwój i jego harmonijny przebieg.

Słowa kluczowe: harmonia, harmonijny rozwój, taniec towarzyski, koordynacja, lateralizacja, sprawność fizyczna, poczucie rytmu, słuch muzyczny, empatia, pasja, motywacja, pokonywanie trudności

Student art book - a medium of interactive education

Studencka książka artystyczna - medium interaktywnej edukacji

Dr Kinga Krawiecka (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Abstract

The book is a unique medium in the education process of foundation-stage school children - especially art books. Why? Its concept is analyzed on many levels and its form is creatively deconstructed. Therefore, my main intentions are: 1. to present student art books, taking into account their creative semantics that develop the child's basic linguistic competences and, with emphasis on their sensual form, giving the power for children's exploration and experiencing experiences - the child as a researcher; 2. presenting student art books as stimuli for developing creative educational activities in the field of art - the child as an artist; 3. presenting student art books as interactive education tools used to increase the child's concentration and activity level, in order to acquire operational and useful knowledge - the child as a conscious student. The last intention derives from the first two and confirms the participation of students in direct, authentic educational work with a preschool child. An art book, as a medium of interactive education, is the essence of the creative process using visual language, so as Professor Ryszard W. Kluszczyński writes, the attention is not directed "(...)" to the structure of the work, but to the field of interactive communication or an interactive event (...)" (Kluszczyński 2010, p. 193).

Keywords: book, art book, interactive education

Abstrakt

Książka jest wyjątkowym medium w procesie edukacji dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym - zwłaszcza książka artystyczna. Dlaczego? Jej pojęcie jest analizowane wielopłaszczyznowo, a forma twórczo dekonstruowana. W związku z powyższymi głównymi moimi intencjami są: 1. prezentacja studenckich książek artystycznych z uwzględnieniem ich twórczej semantyki rozwijającej elementarne kompetencje językowe dziecka oraz z zaakcentowaniem ich sensualnej formy dającej moc dziecięcego eksplorowania i przeżywania doznań - dziecko jako badacz; 2. ukazanie studenckich książek artystycznych jako bodźców do kreowania twórczych zajęć edukacyjnych w zakresie plastyki - dziecko jako artysta; 3. ukazanie studenckich książek artystycznych jako narzędzi edukacji interaktywnej służących zwiększaniu poziomu koncentracji uwagi dziecka oraz podwyższaniu poziomu jego aktywności, celem zdobywania wiedzy operatywnej i użytecznej - dziecko jako uczeń świadomy. Ostatnia - trzecia intencja jest wynikiem dwóch poprzednich i potwierdza udział studentów w bezpośredniej, autentycznej pracy edukacyjnej z dzieckiem w wieku przedszkolnym. Książka artystyczna, jako medium edukacji interaktywnej stanowi bowiem istotę procesu twórczego z wykorzystaniem języka wizualnego, a więc jak pisze profesor Ryszard W. Kluszczyński uwaga nie jest skierowana „(...) ku strukturze dzieła, lecz w stronę pola interaktywnej komunikacji czy też interaktywnego wydarzenia (...)” (Kluszczyński 2010, s. 193).

Słowa kluczowe: książka, książka artystyczna, edukacja interaktywna

The importance of mental (imagination) training in art education

Znaczenie treningu mentalnego (wyobraźniowego) w edukacji artystycznej

Dr Stella Kaczmarek (Akademia Muzyczna w Łodzi)

Abstract

Nowadays, it is not only athletes, actors, lawyers, musicians and businessmen that need mental training. People who use mental training know that "by working on their own mind, every person can learn how to maintain concentration, focus on their goal and motivate themselves to succeed, as well as cope better with both with momentary obstacles as well as serious adversities." The time we spend on mental training will certainly pay off in the form of better results. Techniques connected with training and exercising the mind are, above all, simple and easy to use and, secondly, they bring quick results. In many cases, a mental advantage has brought success to people using mental training, whether personal or professional. Mental training can be successfully used in music (and in other areas of art). However, it requires a great deal of effort, work and internal motivation. Mental training in music includes formal analysis of a score, listening to a recording of a musical piece, kinesthetic representation of hand movement, mental representation of difficult parts of a piece, etc. The content of mental training may also include motorized finger movement, learning to move the whole body or mental representation of a concert performance. P. Fine and A. Bravo believe that musicians use mental training at all stages of working on a piece, from initial visual reading of notes to memorizing the piece, as well as refining its performance (thus improving the performance of motor skills). Mental training improves knowledge of the song and its memorization, and also helps in preparation for the concert. The speech will present conclusions from research conducted on both school pupils and students of an art (music) university. The aim of the research was to check whether participants of artistic education in Poland know and use mental (imagination) training, for what purpose and with what success. The conclusions indicate insufficient dissemination of imagination techniques among students and their limited awareness of such training.

Keywords: mental training, imagination training, artistic education, effects, application

Abstrakt

W dzisiejszych czasach nie tylko sportowcy, aktorzy, prawnicy, muzycy czy biznesmeni potrzebują treningu mentalnego. Osoby stosujące trening mentalny wiedza, że „pracując nad własnym umysłem, każdy człowiek może się nauczyć jak utrzymać koncentrację, skupić się na celu i zmotywować się do odnoszenia sukcesów, a także lepiej radzić sobie zarówno z chwilowymi przeszkodami, jak i poważnymi przeciwnościami”. Czas, który poświęcimy na trening mentalny z pewnością zwróci się z postaci lepszych wyników. Techniki związane z trenowaniem i ćwiczeniem umysłu po pierwsze są proste i łatwe w zastosowaniu, a po drugie – przynoszą szybkie rezultaty. Przewaga mentalna w wielu przypadkach przyniosła osobom stosującym trening mentalny sukces, czy to osobisty, czy zawodowy. Trening mentalny może być z powodzeniem stosowany w muzyce (oraz w innych dziedzinach sztuki).

Wymaga on jednak wiele wysiłku, nakładu pracy oraz motywacji wewnętrznej. Mentalny trening w muzyce obejmuje m.in.: formalną analizę partytury, słuchanie nagrania utworu muzycznego, kinestetyczne przedstawienie ruchu ręki, mentalne przedstawienie trudnych fragmentów utworu itp. Treść treningu mentalnego może również obejmować: zmotoryzowany ruch palca, naukę poruszania całym ciałem lub mentalną reprezentację wykonania koncertu. P. Fine i A. Bravo są zdania, że muzycy stosują trening mentalny na wszystkich etapach pracy nad utworem, od wstępnego wzrokowego czytania nut do zapamiętywania utworu, a także dopracowywania jego wykonania (poprawiając w ten sposób wykonywanie umiejętności motorycznych). Trening mentalny poprawia znajomość utworu i jego zapamiętywanie, a także pomaga w przygotowaniu do koncertu. W prezentacji przedstawione zostaną wnioski z badań przeprowadzonych zarówno na uczniach, jak i studentach uczelni artystycznej (muzycznej). Celem badań było sprawdzenie czy uczestnicy edukacji artystycznej w Polsce znają i stosują trening mentalny (wyobrażeniowy), w jakim celu i z jakim powodzeniem. Wnioski wskazują na niedostateczne rozpowszechnianie technik wyobrażeniowych wśród studentów oraz ich niewielką znajomość.

Słowa kluczowe: trening mentalny, trening wyobrażeniowy, edukacja artystyczna, efekty, stosowanie

Alternative methods of working with text and required reading as part of Polish studies education and Polish language lessons.

Alternatywne metody pracy z tekstem i lekturą w ramach edukacji polonistycznej oraz lekcji języka polskiego.

Dr Rafał Mazur (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

The aim of the speech is to present new ways of discussing literary texts and required reading during Polish language education classes in grades 1-3 of primary school and Polish language classes. The author postulates the rejection of reading and literary texts as a platform for carrying out other tasks resulting from the core curriculum, at the expense of focusing on the message of the work and its values. The current approach marginalizes the issues of the work and the psychologism of the characters, shifting the focus to the historical and literary context, the circumstances of its creation, the characteristic features of the literary era, etc. The use of such working methods as fairy tale therapy, critical thinking, various types of discussions and debates, costume lessons, elements drama or intersemiotic translation helps students not only to better understand the message of the work, but also to understand the universality of the issues. However, it seems crucial to remove all factors that discourage students from reading texts discussed during lessons or classes, such as essays, dictations, reading knowledge texts or other forms of checking their understanding of a book. Instead, the author proposes to focus on the issues of the work and the fate of the characters, with particular emphasis on the motivation and consequences of their actions.

Keywords: fairy tale therapy, narratology, book, reading, discussion, methods and techniques

Abstrakt

Celem wystąpienia jest przybliżenie nowych sposobów omawiania tekstów literackich i lektur na zajęciach z edukacji polonistycznej w klasach 1-3 szkoły podstawowej oraz lekcjach języka polskiego. Autor postuluje odrzucenie traktowania lektur i tekstów literackich jako platformy do realizowania innych zadań wynikających z podstawy programowej, kosztem skupienia się na przesłaniu dzieła i jego wartościach. Dotychczasowe podejście marginalizuje bowiem problematykę utworu oraz psychologizm postaci, przerzucając punkt uwagi na kontekst historyczno-literacki, okoliczności powstania, charakterystyczne cechy epoki literackiej, itd. Wykorzystanie takich metod pracy jak: bajkoterapia, myślenie krytyczne, różne rodzaje dyskusji i debat, lekcje kostiumowe, elementy dramy czy przekład intersemiotyczny pomaga uczniom nie tylko na lepsze zrozumienie przesłania dzieła, ale również na zrozumienie uniwersalizmu problematyki. Kluczowym wydaje się jednak usunięcie wszystkich czynników, które powodują u uczniów zniechęcenie wobec tekstów omawianych na lekcji lub zajęciach, takich jak wypracowanie, dyktando, tekst wiedzy o lekturze czy innych form sprawdzania opanowania zrozumienia książki. W zamian tego autor proponuje postawienie w centrum uwagi problematyki dzieła i losów bohaterów ze szczególnym uwzględnieniem motywacji i konsekwencji ich działań.

Słowa kluczowe: bajkoterapia, narratologia, książka, lektura, dyskusja, metody i techniki

Opportunities and difficulties in cooperation with Generation Y parents - in the opinion of early school teachers

Szanse i trudności we współpracy z rodzicami pokolenia Y - w ocenie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej

Dr Anna Karolina Badora (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Abstract

Successive generations experiencing civilization changes play the role of parents. The changing attitudes of parents towards school and teachers are shaped by such factors as foundation-stage teachers. Respondents participating in the research emphasize that generational changes are very noticeable and determine the course of cooperation between teachers and parents. In the presented context, it is reasonable to ask what opportunities and difficulties in cooperation with Generation Y parents do the surveyed early childhood education teachers see?

Keywords: cooperation with parents, early school education, Generation

Abstrakt

Kolejne pokolenia doświadczające przemian cywilizacyjnych, pełnią rolę rodziców. Na zmieniające się postawy rodziców wobec szkoły i nauczyciela wskazują m. in. nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej. Respondenci uczestniczący w badaniach zaznaczają, że przemiany pokoleniowe są mocno zauważalne i determinują przebieg współpracy na linii nauczyciel- rodzic. W przedstawionym kontekście zasadnym jest postawienie pytania: Jakie szanse i trudności we współpracy z rodzicami pokolenia Y dostrzegają badani nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej?

Słowa kluczowe: współpraca z rodzicami, edukacja wczesnoszkolna, pokolenie

Teacher learning in the digital space

Uczenie się nauczycieli w przestrzeni cyfrowej

Dr Ewelina Rzońca (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Abstract

Learning is an extremely important process in human life. It is crucial in an era of rapid change and adaptation to new conditions. Moreover, a teacher's work requires constant (self-)improvement. Therefore, attention was paid to teachers' learning in the digital space. It is a space to seek knowledge, share experiences and develop one's skills. Using it also requires possessing the appropriate digital competences. In this light, issues regarding resources facilitating teachers' learning in the digital space will be discussed. The Internet enabled the continuation of the educational process during the COVID-19 pandemic lockdowns. So is it a place for teachers to learn?

Keywords: teacher, learning, Internet.

Abstrakt

Uczenie się jest procesem niezwykle istotnym w życiu człowieka. Ma kluczowe znaczenie w dobie szybko zmieniającej się rzeczywistości i adaptacji do nowych warunków. Co więcej, praca nauczyciela wymaga ciągłego (samo)doskonalenia. Zwrócono zatem uwagę na uczenie się nauczycieli w przestrzeni cyfrowej. Otóż jest to przestrzeń do poszukiwania wiedzy, dzielenia się doświadczeniami i rozwijania swoich kompetencji. Korzystanie z niej wymaga również posiadania odpowiednich kompetencji cyfrowych. Omówione zostaną zatem kwestie dotyczące zasobów umożliwiających uczenie się nauczycieli w przestrzeni cyfrowej. Internet bowiem umożliwił w okresie pandemii COVID-19 realizację procesu edukacyjnego. Czy jest zatem miejscem uczenia się nauczycieli?

Słowa kluczowe: nauczyciel, uczenie się, Internet.

Opportunities and threats of using AI in education

Szanse i zagrożenia wykorzystania AI w edukacji

Dr inż. Tomasz Warzocha (Uniwersytet Rzeszowski)

Abstract

Rapid technological development, as well as the resulting computerization process, including artificial intelligence (AI), is one of the elements of the digital transformation of society and therefore an EU priority. The development of artificial intelligence that has occurred in recent years could be referred to as another revolution that will bring huge changes in the functioning of society, as well as in education. This is one of the elements that Mark Prensky wrote about when creating the concept of digital wisdom. In this approach, the aim of education will not only be acquiring knowledge, but the ability to assess it and verify facts and use the data to which one has immediate access. Artificial intelligence also forces a change in the way education functions, providing new tools for both teachers and students. On the one hand, it creates opportunities, but on the other, it becomes a tool that threatens the traditional functioning of schools in the educational system to which we are accustomed. The aim of the speech will be to analyze progress in the development of artificial intelligence and how it can be used in education to adapt the teaching process to the individual needs of students, automate some of teachers' tasks and improve the quality of education. Additionally, the speech will present research on the knowledge and opinions of preschool pedagogy students and early school students about knowledge of basic terminology, the possibilities of using artificial intelligence in the teaching and learning process, as well as the opportunities and threats they see in the use of AI in education.

Keywords: AI, student, student, teacher, education

Abstrakt

Szybki rozwój technologiczny, jak również idący za nim proces informatyzacji, w tym sztuczna inteligencja (AI) jest jednym z elementów cyfrowej transformacji społeczeństwa i tym samym priorytetem UE. Rozwój sztucznej inteligencji, który nastąpił w ciągu ostatnich lat można byłoby odnieść do kolejnej rewolucji, która przyniesi ogromne zmiany w funkcjonowaniu społeczeństwa, a także w edukacji. Jest to jeden z elementów, o których pisał Mark Prensky tworząc pojęcie digital wisdom (cyfrowa mądrość). W takim ujęciu celem edukacji nie będzie wyłącznie zdobywanie wiedzy, ale umiejętność jej oceny i weryfikacji faktów oraz wykorzystania danych, do których mamy natychmiastowy dostęp. Sztuczna inteligencja wymusza także zmianę w sposobie funkcjonowania edukacji dając nowe narzędzia zarówno nauczycielom, ale także uczniom. Z jednej strony stwarza szanse, z drugiej zaś staje się narzędziem zagrażającym tradycyjnemu funkcjonowaniu szkoły w systemie edukacyjnym do którego jesteśmy przyzwyczajeni. Celem wystąpienia będzie analiza postępu w rozwoju sztucznej inteligencji oraz tego, w jaki sposób można ją wykorzystać w edukacji, tak by dostosować proces nauczania do indywidualnych potrzeb uczniów, zautomatyzować niektóre z zadań nauczycieli oraz poprawić jakość edukacji. Dodatkowo podczas wystąpienia zostaną zaprezentowane badania dotyczące wiedzy i opinii studentów pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej na temat znajomości podstawowej terminologii, możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji w procesie nauczania i uczenia się oraz szanse i zagrożenia, jakie dostrzegają w wykorzystaniu AI w edukacji.

Słowa kluczowe: AI, uczeń, student, nauczyciel, edukacja

The impact of new technology on ways of spending free time by students of foundation school age – parental perspectives

Wpływ nowej technologii na formy spędzania czasu wolnego uczniów w wieku wczesnoszkolnym w percepcji rodziców

Dr Justyna Sala-Suszyńska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie)

Abstract

Free time should be an indispensable part of our daily, busy routine. Referring to the literature on the subject, J. Pięta claims that this time is filled with activities in which people engage voluntarily (after fulfilling their professional, family and social obligations). It is part of general time, a quantitative category. However, in order for it to be used effectively, a person must choose from numerous activities that will have a positive impact on their development and provide relaxation. Therefore, more and more attention is currently being paid to the ways in which children spend their free time. Despite the attractive opportunities offered by the global market, there is a clear dominance of new technologies. Although rational use of the media has a positive impact on a child's development, one should be aware of the negative effects that arise, especially due to the lack of parental control. The research shows the impact of new technology on the ways of spending free time of foundation-stage school pupils as perceived by their parents. Thanks to them, it will be possible to check whether parents are aware of the activities their children do in their free time and what factors determine their choice. The results obtained will also make it possible to design activities for parents that will help them organise the free time of their children more effectively.

Keywords: media, free time, student, parent

Abstrakt

Czas wolny powinien stanowić nieodzowny element naszej codziennej, zabieganej rutyny. Odwołując się do literatury przedmiotu J. Pięta twierdzi, że czas ten wypełniony jest aktywnością, w którą człowiek angażuje się z własnej woli (po wypełnieniu swoich obowiązków zawodowych, rodzinnych i społecznych). Jest on częścią czasu ogólnego, kategorią ilościową. Jednak aby był efektywnie wykorzystany, osoba musi wybrać spośród licznych aktywności, te które wpłyną pozytywnie na jej rozwój oraz zapewnią wypoczynek. W związku z tym obecnie coraz więcej uwagi przykuwa się formom spędzania czasu wolnego dzieci. Mimo atrakcyjnych możliwości, które oferuje rynek globalny, zauważa się zdecydowaną dominację nowych technologii. Chociaż racjonalne korzystanie z mediów ma pozytywny wpływ na rozwój dziecka, należy mieć świadomość pojawienia się negatywnych skutków, które szczególnie wyphywają z powodu braku kontroli rodzicielskiej. Przeprowadzone badania ukazują wpływ nowej technologii na formy spędzania czasu wolnego uczniów w wieku wczesnoszkolnym w percepcji rodziców. Dzięki nim, możliwe będzie sprawdzenie czy rodzice mają wiedzę dotyczącą aktywności z jakich korzystają ich dzieci w czasie wolnym oraz jakie czynniki decydują o ich wyborze. Uzyskane wyniki umożliwią również zaprojektowanie działań dla rodziców, które pomogą w wyborze wydajnych form spędzania czasu wolnego ich dzieci.

Słowa kluczowe: media, czas wolny, uczeń, rodzic

The University of Rzeszów – a Polish public higher education institution in Rzeszów, is the largest academic institution in south-eastern Poland. The history of the University of Rzeszów dates back to 1965, when the Higher School of Pedagogy was established with its centre in Rzeszów, the second independent institute of higher education in the Rzeszów area (earlier, for two years, there had been a Department of the Philological-Historical and Mathematical-Physical Faculties of the WSP in Kraków). In 1969, a branch of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin was established in Rzeszów, and in 1973 a Branch Faculty of Production Economics and Agricultural Turnover of the Hugo Kołłątaj Agricultural Academy in Kraków. The 1990s saw intensive efforts to establish an independent University based in Rzeszów. 1 September 2001 was the official date of the establishment of the University of Rzeszów, which was created from the merger of the three existing higher education institutions in Rzeszów: the Higher School of Pedagogy, the branch of the Maria Curie-Skłodowska University, and the Faculty of Economics of the Agricultural Academy. The first Rector was Professor Tadeusz Lulek, Ph.D. The current rector is Professor Sylwester Czopek, PhD DSc.

The Institute of Pedagogy is an organizational unit of the College of Social Sciences of the University of Rzeszów functioning since October 1, 2019, based on the Statute of the University of Rzeszów dated April 4, 2019 (§ 38 paragraph 3 of Resolution No. 424/04/2019 of the UR Senate). The beginnings of the Institute's activities date back to 1969 when the first research center for educational sciences and academic training of educators was established in Rzeszów. Within the structures of the Higher School of Pedagogy in Rzeszów, the Department of Pedagogy was established on October 1, 1969, which later underwent intensive development and changes in its name. For a long time, it operated under the name: Faculty of Pedagogy. The main tasks of the Institute of Pedagogy are to strive to strengthen its position among the leading centers for developing the scientific discipline of pedagogy, conducting high-quality research recognized both nationally and internationally, as well as enhancing the pursuit of interdisciplinary and international research. An important task is to commercialize knowledge and strengthen the importance of the Institute in the socio-economic environment. The tasks of the Institute are clearly related to the functions performed by the University: cultural – dissemination and transmission of cultural content; educational – training of professionals; research – development and expansion of knowledge. The goals of the Institute of Pedagogy include the systematic and dynamic development of the discipline of pedagogy, which can and should be a domain of key importance for the society of the future. It also means intensifying the research activities of the Institute's staff and their greater recognition in the national and international arena, as well as the implementation of the results of research into educational and educational practice.